

การสัมมนาทางวิชาการแนวทางการพัฒนา
การจัดการทรัพยากร
ประมงชายฝั่งโดยชุมชน
อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

TD/RP/69

LBCFM-PD No.41

กรมประมง
ตุลาคม 2004

การสัมมนาทางวิชาการ

แนวทางการพัฒนา

การจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน

อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง จังหวัดชุมพร

2 - 3 กันยายน 2547

ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

กรมประมง

TD/RP/69

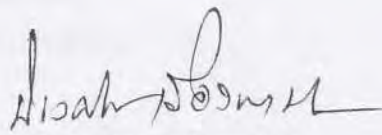
LBCFM-PD No. 41

ตุลาคม 2547

บทนำ

จากการที่ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ร่วมกับกรมประมงจัดสัมมนา “แนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน” ในโครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ระหว่างวันที่ 2-3 กันยายน 2547 การสัมมนาประกอบด้วย การรายงานผลการดำเนินงานในระยะที่ 1 (2544-2546) และการอภิปรายกลุ่มของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่โครงการฯ ในการอภิปรายกลุ่มได้แบ่งกลุ่มเป้าหมาย ออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มการจัดการทรัพยากร และกลุ่มธุรกิจ โดยมีผู้เข้าร่วมการสัมมนา จากกรมประมง และผู้ทรงคุณวุฒิจากหลายสาขาให้คำแนะนำแก่ผู้ดำเนินโครงการฯ บทสรุปของการสัมมนา ทั้งด้านการจัดการทรัพยากร และการทำธุรกิจในชุมชนจะนำไปใช้ปรับปรุงแผนการดำเนินงานในระยะที่ 2 (2547-2549)

ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และกรมประมงได้จัดทำเอกสารการสัมมนาขึ้น เพื่อนำเสนอบทสรุปของการสัมมนา เนื้อหาในการสัมมนา ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ร่วมสัมมนา และท้ายสุดนี้ ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต้องขอขอบคุณทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมให้การจัดสัมมนาในครั้งนี้ ดำเนินไปได้ด้วยดีและสัมฤทธิ์ผลทุกประการ

(นายนิเวศน์ เรืองพานิช)

เลขาธิการและผู้อำนวยการ

ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

คำนำ

ตามที่ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ซีฟเดค) ได้ร่วมกับกรมประมง ภายใต้ความรับผิดชอบของศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง (ชุมพร) ดำเนินงานโครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน (Locally Based Coastal Fisheries Management) บริเวณอำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ตั้งแต่ ปี 2545 จนถึงปัจจุบัน โดยโครงการฯ ได้ทำการสำรวจและเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ รวมทั้งการดำเนินงานโครงการฯด้านการฝึกอบรมและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

การจัดสัมมนาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานในระยะที่ 1 (2544-2546) และการอภิปรายกลุ่มของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่โครงการฯ โดยทางผู้จัดได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ เข้าร่วมสัมมนา อาทิเช่น กลุ่มชาวประมง กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเกษตรกร องค์กรบริหารส่วนตำบล อาจารย์โรงเรียน และ องค์กรเอกชน (NGO) เป็นต้น เพื่อร่วมแสดงข้อคิดเห็นและให้คำแนะนำกระบวนการต่างๆของกิจกรรมที่ทางโครงการฯได้บรรจุให้กับกลุ่มประมง และกลุ่มแม่บ้านในพื้นที่โครงการฯ ซึ่งผลจากการสัมมนานี้จะนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงแผนการดำเนินงานในระยะที่ 2 (2547-2549)

คณะผู้จัดสัมมนา

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง (ชุมพร)
ฝ่ายฝึกอบรม ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ 1 รายงานการสัมมนา	
รายงานการสัมมนา.....	3
ส่วนที่ 2 ภาคผนวก	
ภาคผนวกที่ 1 รายนามผู้เข้าร่วมการสัมมนา	19
ภาคผนวกที่ 2 รายละเอียดการสัมมนา.....	25
ภาคผนวกที่ 3 กำหนดการสัมมนา	29
ภาคผนวกที่ 4 หัวข้อการสัมมนา	31
ภาคผนวกที่ 5 คำกล่าวเปิดการสัมมนา	33
ส่วนที่ 3 ภาควิชาการ	
กิจกรรมการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน (LBCFM-PD 1)	39
ผลการดำเนินงานในระยะที่ 1 (2544-2546) และแผนการดำเนินงานในระยะที่ 2 (2547-2549) (LBCFM-PD 1/1)	45
การมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษาการจัดการพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง (LBCFM-PD 2)	47
กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจในพื้นที่อื่น (LBCFM-PD 3)	49
การจัดการด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (LBCMF-PD 3/1)	53
การมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลปากคลอง "การจัดการทรัพยากรและพัฒนาชุมชน" (LBCFM-PD 4)	55
กิจกรรมพัฒนาระบบวิธีการการใช้ทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืน (LBCFM-PD 5)	59
กิจกรรมฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง (LBCFM-PD 6)	63

ส่วนที่ 1

รายงานการสัมมนา

การสัมมนา

แนวทางการพัฒนาด้านการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง

โครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน อ.ปะทิว จ.ชุมพร

ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง (ชุมพร)

วันที่ 2 - 3 กันยายน 2547

สรุปผลการสัมมนา

1. บทนำ

การสัมมนาเรื่องแนวทางในการพัฒนาด้านการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง จากโครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน อ.ปะทิว จ.ชุมพร จัดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างกรมประมง โดยศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง และ ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAFDEC) ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 2-3 กันยายน 2547 ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง จังหวัดชุมพร

วัตถุประสงค์ของการสัมมนาเพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกิจกรรมต่างๆของโครงการ และเพื่อทราบความต้องการของชุมชน ซึ่งผลที่ได้จะนำไปปรับปรุงแผนการปฏิบัติงานในปีต่อไป

2. พิธีเปิดการสัมมนา

นายไพเราะ ศุภธารณ์ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง เป็นผู้กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมสัมมนา ต่อจากนั้น นายรังสรรค์ ฉายากุล ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล ได้กล่าวรายงานความเป็นมาของโครงการ ลำดับถัดมา นายสมพงษ์ ทวีศรี รองผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร กล่าวเปิดการสัมมนา

3. ความเป็นมาของโครงการฯ และผลการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

นายไพเราะ ศุภธารณ์ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง ได้รายงานความเป็นมาของโครงการ ฯ และสรุปผลการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้โครงการ ฯ ดังนี้

ก่อนปี 2543 ได้มีการจัดตั้งโครงการพัฒนาสวนพระองค์ ที่บ้านน้ำพุ หมู่ 5 ตำบลปากคลอง อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ในเนื้อที่ประมาณ 400 ไร่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชดำริให้พัฒนาพื้นที่โครงการฯ และพื้นที่ใกล้เคียง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพป่าไม้ ด้านงานพัฒนาที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม และ ด้านงานอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง ต่อมากรมประมงร่วมกับศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAFDEC) ได้ดำเนินกิจกรรมโครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน ระยะเวลาโครงการ 5 ปี ระหว่างตุลาคม 2544 ถึง กันยายน 2549 มีเป้าหมายเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการทรัพยากรชายฝั่งโดยชุมชนมีส่วนร่วม โดยกรมประมงมีหน้าที่สนับสนุนและให้คำปรึกษา วัตถุประสงค์ของโครงการ ฯ เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืนในระดับพื้นที่ พื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง และยกระดับรายได้ของชุมชนประมงชายฝั่ง งบประมาณดำเนินโครงการ ฯ รวม 15.20 ล้านบาท โดยมีกิจกรรมการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเป็นกิจกรรมแรก ที่ดำเนินการ แบ่งเป็นข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านสภาวะทรัพยากรและการประมงและข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าในเขตตำบลปากคลอง ประกอบด้วย 7

หมู่บ้าน มีครัวเรือนที่ทำการประมง 211 ครัวเรือน และครัวเรือนที่ไม่ได้ทำการประมง 643 ครัวเรือน เรือประมงมีขนาด 6-18 เมตร เครื่องมือประมงทั้งหมด 20 ชนิด เป็นเครื่องมือประมงหลัก 8 ชนิด ได้แก่ อวนลอยปลาทุ โดนมึก อวนลอยกุ้ง 3 ชั้น อวนจมปู อวนครอบปลากะบอก อวนครอบปลากะตัก ลอบหมึก และลอบปู โดยหมุนเวียนเครื่องมือประมงตามฤดูกาลและความชุกชุมของสัตว์น้ำ ทรัพยากรที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในปริมาณมาก ได้แก่ ปลาทุ ขายในรูปปลาทุสด อัตราการจับปลาทุจากเครื่องมืออวนลอยปลาทุ ในปี 2546 เท่ากับ 22.96 ก.ก./เที่ยว ซึ่งสูงกว่าในปีแรกของการโครงการฯ (2545) ซึ่งจับได้เพียง 6.70 ก.ก./เที่ยว หมึกกล้วย ขายในรูปทั้งหมึกสด และหมึกตากแห้ง อัตราการจับหมึกกล้วยจากเครื่องมือโดนมึก ในปี 2546 เท่ากับ 52.87 ก.ก./วัน ซึ่งสูงกว่าในปีแรกของการโครงการฯ (2545) ซึ่งจับได้เพียง 39.70 ก.ก./วัน ปูม้า ขายในรูปปูม้าสดและปูต้มแกะเนื้อ อัตราการจับปูม้าจากเครื่องมือลอบปูและอวนจมปู ในปี 2546 เท่ากับ 9.45 และ 5.89 ก.ก./เที่ยว ซึ่งสูงกว่าในปีแรก ของโครงการฯ (2545) ซึ่งจับได้เพียง 9.4 และ 4.4 ก.ก./เที่ยว ตามลำดับ และ กุ้งทะเล ขายในรูปกุ้งสด อัตราการจับ ในปี 2546 เท่ากับ 5.39 ก.ก./เที่ยว ซึ่งสูงกว่าในปีแรกของการโครงการฯ (2545) ซึ่งจับได้เพียง 3.34 ก.ก./เที่ยว จะเห็นได้ว่าภาพรวมของทรัพยากร สัตว์น้ำมีแนวโน้มสูงขึ้น ทางด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าสภาพแวดล้อมทางทะเล สามารถเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้ แต่จะมีปัญหาในบางช่วงฤดูกาลที่น้ำลงต่ำสุด ทำให้การหมุนเวียนของน้ำไม่ดีเท่าที่ควร จึงควรพิจารณาลด ความหนาแน่นของสัตว์น้ำที่เลี้ยงในกระชัง และจำกัดจำนวนกระชังไม่ให้มากจนขัดขวางการหมุนเวียน ของน้ำในบริเวณอ่าวปะทิว

ข้อเสนอแนะ

นายไพเราะ ศุภธารณ์ ได้ยกตัวอย่างการเลี้ยงปลาในกระชังที่เกาะบาหลี่ ประเทศอินโดนีเซีย ว่ามีการใช้อาหารเม็ดในการเลี้ยงและน้ำไม่เน่าเสีย

ชาวประมงผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้ข้อสังเกตว่าการใช้อาหารเม็ดเลี้ยงปลาจะทำให้ต้นทุนในการเลี้ยง สูงกว่าการใส่ปลาเป็นอาหาร

นายไพเราะ ศุภธารณ์ ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า หากมีการฝึกให้สัตว์น้ำกินอาหารเม็ดตั้งแต่อยู่ใน Hatchery สัตว์น้ำจะกินอาหารเม็ดได้ และควรให้อาหารในปริมาณที่เหมาะสม

4. ผลการดำเนินโครงการในระยะที่ 1

ดร. ภทริยา สอนรัตนชัย หัวหน้าแผนกเศรษฐกิจสังคม ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAFDEC) ได้แนะนำเจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAFDEC) ประจำในพื้นที่โครงการฯ จำนวน 1 คน ได้แก่ นางสาวรัตติกาล พวงจิตร เนื่องจากที่ผ่านมาขาดการติดต่อ ประสานงานระหว่างชาวประมงและโครงการฯ และได้รายงานผลการดำเนินการโครงการฯ ในระยะที่ 1 (2544-2546) ในปี 2545 ได้ประกาศเขตพื้นที่โครงการฯ โดยชาวประมงเข้าร่วมในการพิจารณากำหนดพื้นที่โครงการฯ และประกาศโดยจังหวัดชุมพร ห้ามใช้เครื่องมืออวนลาก อวนรุน คราดหอย ทำการประมงในพื้นที่ดังกล่าว ในปี 2546 ได้ดำเนินการจัดสรรพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง และปลูกต้นไม้ 500 ต้น เป็นระยะทางรวม 3 ก.ม. โดยการจัดสรรพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาแผนและนโยบายการออกโฉนดน้ำ ซึ่งจะดำเนินการในปี 2548 สำหรับการปลูกต้นไม้เป็นกิจกรรมที่เป็นจุดเริ่มต้นการมีส่วนร่วมของชุมชนแบบ อาสาสมัครในการพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมของกลุ่มสตรี โดยการจัดตั้งธุรกิจชุมชนและการพัฒนา เพื่อพัฒนา ทักษะของสตรีและส่งเสริมธุรกิจชุมชน สร้างสรรค์ความหลากหลายของการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

แผนการดำเนินงานในระยะที่ 2 ปี 2547-2549 จะมีแผนการถ่ายโอนงานจากศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้(SEAFDEC)ให้แก่หน่วยงานในพื้นที่ ได้แก่ ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง (ชุมพร) และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง(ชุมพร)

ทิศทางในการดำเนินโครงการในระยะที่ 2 เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในรูปแบบขององค์กร การสร้างแรงจูงใจโดยการสร้างงานให้ชุมชน และการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนให้เข้มแข็ง โดยเป็นกิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร

ข้อเสนอแนะ

นายรังสรรค์ ฉายากุล ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเลได้ให้ความเห็นว่า การจัดจ้างเจ้าหน้าที่ประจำในพื้นที่โครงการ ฯ เป็นสิ่งที่ดี และเป็นไปได้หรือไม่ที่จะจัดจ้างตลอดระยะเวลาดำเนินการโครงการ ฯ

ดร. ภทริยา สอนรัตนชัย ได้ชี้แจงว่า ในปีแรกจะจัดจ้างไว้ตลอดปี ส่วนในปีที่ 2 ต้องพิจารณาจากงบประมาณที่จะได้รับก่อน

5. การจัดการพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ในพื้นที่อ่าวทุ่งมหา

นายวิโรจน์ คงอาษา นักวิชาการประมง 5 ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง ได้รายงานถึงกรณีศึกษา การจัดการพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ในพื้นที่อ่าวทุ่งมหา ซึ่งมีการใช้ประโยชน์ใน 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ได้แก่การเลี้ยงหอยแมลงภู่และการเลี้ยงปลาในกระชัง และการจอดเรือในฤดูมรสุม ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าว ได้แก่ พื้นที่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกระจัดกระจายบางส่วนอยู่ในเขตจอดเรือเพื่อหลบลมมรสุม และพื้นที่ตามประกาศจังหวัด พ.ศ. 2527 ไม่ครอบคลุมถึงกิจกรรมที่มีอยู่ของชาวประมง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการจัดสรรการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งอันเนื่องมาจากการทับซ้อนกันของพื้นที่ จึงมีการดำเนินการจัดประชุมผู้ให้ประโยชน์พื้นที่ดังกล่าวได้ผลสรุปดังนี้

1. ปรับเปลี่ยนประกาศจังหวัดชุมพร พ.ศ. 2527 จากที่จับสัตว์น้ำประเภทที่อนุญาตเลี้ยงหอยแมลงภู่เป็นที่จับสัตว์น้ำประเภทที่อนุญาตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
2. จัดแบ่งพื้นที่เป็น 2 ส่วนคือ พื้นที่เลี้ยงหอยและปลาในกระชัง เพื่อความถูกต้องและเป็นระเบียบ
3. ควรขยายพื้นที่เพื่อรองรับการส่งเสริมอาชีพ แต่ไม่ส่งผลกระทบต่ออาชีพประมงอื่นๆ
4. การประกาศกำหนดพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ จะต้องกำหนดพื้นที่สำหรับสัญจร และพื้นที่หลบลมมรสุมสำหรับเรือประมง

การจัดทำพิกัดพื้นที่เพื่อจัดทำเป็นประกาศจังหวัด ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการพิจารณา สรุปได้ว่าพื้นที่เพาะเลี้ยงปลาในกระชัง มีเนื้อที่ 316.2 ไร่ พื้นที่เพาะเลี้ยงหอย มีเนื้อที่ 518.65 ไร่ และ พื้นที่หลบลมมรสุมสำหรับเรือประมง แปลงที่ 3 มีเนื้อที่ 97.59 ไร่ และแปลงที่ 4 เนื้อที่ 44.66 ไร่ ซึ่งภายหลังจากการประกาศพื้นที่แล้วสิ่งที่ต้องดำเนินการ ได้แก่ การจัดสรรพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้แก่ผู้สนใจและดำเนินการควบคุมดูแลพื้นที่โดยชุมชน และองค์การบริหารส่วนตำบล

6. การจัดการด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

นางนพรัตน์ นาสุชล นักวิชาการประมง 5 ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง ได้รายงานถึงการจัดการด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการใช้อาหารสำเร็จรูปแทนปลาสด

ในการเลี้ยงปลาในกระชัง เนื่องจากการเลี้ยงปลาในกระชังใช้ปลาสดจากการประมงจวนรุ่งเป็นอาหาร แต่ในพื้นที่โครงการเครื่องมือประมงชนิดนี้ เป็นเครื่องมือที่ห้ามทำการประมง จึงมีการส่งเสริมให้ใช้อาหารสำเร็จรูปแทนปลาสด และเพิ่มทางเลือกในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชนิดอื่น เช่นการเลี้ยงหอยหวาน เป็นต้น จึงจัดกิจกรรมการฝึกอบรมและดูงาน โดยในปี.ศ. 2545 จัดฝึกอบรมหลักสูตรการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ จากนั้นในปี.ศ. 2546 ได้จัดฝึกอบรมหลักสูตรการเพาะเลี้ยงหอยหวาน และดูงานการเลี้ยงหอยหวานในกระชังที่จังหวัดชลบุรี ในปี.ศ. 2547 ดูงานด้านการเลี้ยงปลาในกระชังโดยการใช้อาหารสำเร็จรูปที่จังหวัดกระบี่ และตรัง และดำเนินกิจกรรมการตลาดเลี้ยงหอยหวานในกระชังเพื่อศึกษาศักยภาพของพื้นที่ต่อการเจริญเติบโตของหอยหวาน โดยเริ่มทดลองเมื่อ 28 เมษายน 2547 จำนวน 3 กระชัง ปลอยหอยหวานขนาด 1 ซม. อัตราการปลอย 2,000 ตัวต่อตารางเมตร กลุ่มผู้เพาะเลี้ยงเป็นผู้ดูแลและให้อาหารโดยใช้ปลาสดและหอยแมลงภู่เป็นอาหารเสริม จัดบันทึกน้ำหนักอาหาร วันที่ทำความสะอาดกระชัง และเปลี่ยนทรายพื้นกระชัง สำหรับเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ จะสุ่มวัดขนาด และชั่งน้ำหนักทุกๆ 15 วัน ซึ่งปัจจุบันขนาดหอยหวานวัดเมื่อ 16 สิงหาคม 2547 มีขนาด 2.56, 2.66, 2.59 ซม. ตามลำดับ ปัญหาและอุปสรรคของการทดลองเลี้ยงพบว่าขนาดของกระชังยังไม่เหมาะสม เนื่องจากมีขนาดใหญ่เกินไป และขณะเลี้ยงได้ 2 เดือน กระชังชำรุด จำนวน 1 กระชัง ทำให้ต้องนำหอยมารวมกัน ซึ่งก่อให้เกิดข้อผิดพลาดในการทดลอง

ข้อเสนอแนะ

นายเดชา พยัคฆิน สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ได้แสดงความเห็นว่าการประกาศพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควร มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อแสดงความคิดเห็นในด้านต่างๆ ก่อนการจัดสรรพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลี้ยงหอยหวาน ที่กรมประมงสถิติให้ชาวประมงทำการเลี้ยง หากประสบความสำเร็จในการเลี้ยง จะทำให้ชาวประมงเลี้ยงตาม และอาจทำให้เกิดการแย่งชิงพื้นที่ในการเพาะเลี้ยง หากจัดสรรพื้นที่การใช้ประโยชน์ให้ลงตัว จะช่วยหลีกเลี่ยงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้

7. กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจในท้องถิ่น

นางสมิตรา เรืองสิวะกุล นักวิจัย ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้(SEAFDEC) ได้รายงานกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจในท้องถิ่นว่า มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนประมงพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปสัตว์น้ำให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าให้กับแม่บ้านประมง และพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มีประสิทธิภาพ โดยดำเนินการส่งเสริมให้กลุ่มแม่บ้านประกอบอาชีพเสริม เช่น กิจกรรมการแปรรูปสัตว์น้ำ ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยในปี.ศ. 2545 ได้ก่อตั้งกลุ่มแม่บ้านประมง จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านหมู่ 1 3 และหมู่ 7 จัดอบรมการแปรรูปสัตว์น้ำ และการบรรจุภัณฑ์ให้กับกลุ่มแม่บ้าน นำตัวแทนกลุ่มแม่บ้านดูงานการแปรรูปสัตว์น้ำที่จังหวัดระยอง และเข้าร่วมสัมมนาเรื่องการทำธุรกิจและการตลาด ซึ่งในปี .ศ. 2545 มีการผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปหลายรูปแบบ และสินค้าของกลุ่มเริ่มเป็นที่รู้จักในตลาดระดับประเทศ แต่กิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านยังขาดความต่อเนื่อง ดังนั้นในปี.ศ. 2547 จึงได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการแปรรูปสัตว์น้ำของกลุ่มแม่บ้านภาคประมง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 1 ทำกิจกรรมการแปรรูปสัตว์น้ำได้ต่อเนื่องมากกว่าหมู่ที่ 3 และ 7 ปัจจุบันทำให้กลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 1 ทำกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง มี 3 ปัจจัยได้แก่ จำนวนสมาชิก อายุของสมาชิก และอาชีพหลัก ส่วนผลที่ได้รับในปัจจุบัน กลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 1 มีสินค้าออกสู่ตลาดได้อย่างต่อเนื่อง และได้รับเครื่องหมาย อ.ย. จากสาธารณสุขจังหวัด กลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 3 และ 7 ขณะนี้หยุดกิจกรรมการแปรรูปสัตว์น้ำ ในปี 2546 ทางโครงการได้สนับสนุนกลุ่มแม่บ้านภาคเกษตรกรรม คือกลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 6

โดยการจัดฝึกอบรมให้ ปัจจุบันกลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 4 มีสินค้าออกสู่ตลาดพื้นที่ใกล้เคียงอย่างต่อเนื่อง และกลุ่มแม่บ้าน หมู่ 6 มีผลิตภัณฑ์เป็นผ้าบาติก ปัจจุบันมียอดสั่งซื้อจากกลุ่มแม่บ้านและกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ นอกจากนั้นในปี 2546 ทางโครงการฯ ได้จัดอบรมการทำบัญชีเบื้องต้น ศึกษาดูงานการจัดการกลุ่มที่มีประสิทธิภาพให้กับแม่บ้าน ทุกกลุ่มในพื้นที่โครงการฯ

แผนการดำเนินการต่อไปของโครงการฯ

- สนับสนุนกลุ่มแม่บ้านที่ทำกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องโดยนำผู้เชี่ยวชาญด้านอาหารมาแนะนำ และปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน
- จัดให้มีการอบรมศึกษาดูงานตามความต้องการของกลุ่มเพื่อพัฒนาศักยภาพของสมาชิก
- จัดทำแผนแก้ไข ให้กับกลุ่มแม่บ้านที่ต้องการทำกิจกรรมแต่มีปัญหาด้านการจัดการ
- นำเสนอผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านในงานต่างๆของชุมชน

7. กิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลปากคลองในการจัดการทรัพยากรและพัฒนาชุมชน

นางจินดา เพชรกำเนิด นักวิชาการประมง 5 ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง ได้รายงานถึงกิจกรรม การมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลปากคลอง ในการจัดการทรัพยากรและพัฒนาชุมชน โดยมีกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วม ได้แก่

- การกำหนดเขตพื้นที่ทำการประมง โดยประกาศเป็นประกาศจังหวัดชุมพร ลงวันที่ 4 ตุลาคม 2545 ห้ามเรืออวนลาก อวนรุน และคราดหอย ทำการประมง เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างถูกต้องเหมาะสม และยุติธรรม ลดปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างชาวประมงพื้นบ้านและพาณิชย์
- การกำหนดเขตพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เพื่อควบคุมจำนวนเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยง จำนวนกระชัง และพื้นที่ในการวางกระชัง เปลี่ยนพื้นที่อนุญาตเลี้ยงหอยเดิมเป็นพื้นที่เพื่อการเพาะเลี้ยง และประกาศให้ถูกต้องตามกฎหมาย
- กิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรในแหล่งประมง และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำ
- กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรปูม้า โดยการจัดตั้งธนาคารปู กำหนดให้สมาชิกต้องนำปูไขนอกกระดองใส่ในกระชัง เดือนละไม่ต่ำกว่า 30 ตัว เป็นเวลา 1 ปี ซึ่งจะได้รับสวัสดิการในการกู้ยืมเงินกองทุนที่ได้จากการขายแม่ปู ซึ่งปล่อยไขแล้วไว้ใช้ในการรักษาพยาบาล ซ่อมแซมเครื่องมือประมง หรือกิจกรรมอื่น แต่ต้องได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกองทุน และต้องส่งเงินคืนเดือนละ 500 บาท พร้อมดอกเบี้ย
- กิจกรรมการปรับปรุงทัศนียภาพ บริเวณริมถนนในหมู่บ้าน เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนาชุมชนของตน และใช้ประโยชน์จากแผนที่ได้จากการสำรวจหมู่บ้านเพื่อการพัฒนาชุมชน ปัจจุบันได้ดำเนินการปลูกต้นไม้ริมทางสองข้างทาง เป็นระยะทาง 3 กิโลเมตร

8. กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรปู

นายจาง ฟุ่งเฟื่อง ประธานกลุ่มธนาคารปู ได้นำเสนอกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรปู พบว่าช่วงที่มีการทำการประมงด้วยลอบปูขนาดตาอวนพื้นที่ต้องลอบ 1.2 นิ้ว ในพื้นที่ ปริมาณปูลดน้อยลงค่อนข้างมากเนื่องจาก

ชาวประมงจะจับปูทั้งหมดที่ติดลอบทั้งตัวใหญ่และตัวเล็ก ซึ่งปูม้าที่มีขนาดตัวเล็กมาก จะถูกทิ้งโดยเปล่าประโยชน์ จึงปรึกษากันภายในชุมชน และเกิดความคิดว่า หากยังคงทำการประมงปูม้าในลักษณะเช่นนี้ ปริมาณปูม้า จะลดน้อยลง และนำเสนอความคิดว่า หากไม่ล่าแม่ปูปล่อยให้ขยายพันธุ์ จะทำให้มีปริมาณปูม้าเพิ่มมากขึ้น จึงเริ่มขอจัดตั้งธนาคารปู เริ่มทำการปล่อยครั้งแรก เดือนมิถุนายน 2545 ประมาณเดือน กันยายน 2545 พบลูกปูขนาดเล็กติดลอบปู ในปี 2546 มีการปล่อยแม่ปูไขในกระชังจำนวนมากและเริ่มพบลูกปูมากขึ้น แต่ยังคงถูกชาวประมงจับจำนวนมาก ต่อมาในเดือนสิงหาคม 2546 จึงเริ่มมีการขยายขนาดตาอวนพื้นที่ต้องลอบจากตาถี่ 1.2 นิ้วเป็น 2.5 นิ้ว ซึ่งจากการดำเนินการทั้ง 2 กิจกรรมทำให้ปัจจุบันมีอัตราการจับปูม้าเพิ่มมากขึ้น และชาวประมงลอบปูยังคงอยู่ได้

ข้อเสนอแนะ

นายพะเยาว์ ศรีจันทร์ ประธานเครือข่ายประมงชุมชนตำบลปากคลอง ได้เสนอแนะให้มีการเฝ้าระวัง เนื่องจากพบว่าเมื่อเรือลอบปูที่ใช้ลอบขนาดตาอวนพื้นที่ต้องลอบ 1.2 นิ้ว จากสุราษฎร์ธานี ประมาณ 10 กว่าลำ จะเข้ามาทำการประมงในบริเวณพื้นที่โครงการ ฯ แต่สามารถผลักดันออกไปได้ และควรมีการเฝ้าระวัง และมีมาตรการในการป้องกัน แก่ไข ซึ่งกำนัน ต.ปากคลอง นายสุชาติ ยาดำ ได้ให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี

นายสมศักดิ์ จุลละสร อดีตผู้เชี่ยวชาญด้านการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล ได้เสนอข้อคิดเห็นว่าการที่คาดว่าจะมีการเพิ่มของทรัพยากรปูม้า ทำให้ชาวประมงอาจมีการเพิ่มจำนวนของลอบที่ชาวประมงถือครองอยู่ และหากมีการเพิ่มจำนวนมากเกินไปอาจทำให้ทรัพยากรปูม้าเพิ่มจำนวนไม่ทันต่อปริมาณการจับมาใช้ประโยชน์ จึงเป็นประเด็น ที่ควรมีการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และจากการสังเกต พบว่าภายหลังการขยายขนาดตาอวนพื้นที่ต้องลอบแล้ว ปูที่จับได้ก็ยังคงมีขนาดเล็ก ยังคงมีแนวคิดในการขยายขนาดตาอวนพื้นที่ต้องลอบให้มีขนาดใหญ่ขึ้นกว่านี้อีกหรือไม่ และในช่วงเดือน ตุลาคม - มกราคม เป็นช่วงที่ปูมีการวางไข่ และมีกฎหมายควบคุม จึงอาจนำมาใช้เป็นสิ่งชักจูง ให้มีการบริจาคแม่ปูไขให้กับธนาคารปูเพิ่มมากขึ้น

นายจาง ฟุ่งเฟื่อง ได้ชี้แจงความต้องการของชาวประมงว่าต้องการกระชังขนาด 4 X 4 เมตร จำนวน 2 ลูก เพื่อเลี้ยงปูขนาดเล็กที่จับได้จากลอบปู ให้มีขนาดใหญ่ขึ้นก่อนการจับขาย ซึ่งศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง รับจะจัดหากระชังให้ เนื่องจากมีแนวความคิดอยากให้มีการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

Mr.Sei Etoh ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ให้ความเห็นว่าโครงการฯ มีวัตถุประสงค์ ต้องการให้ชาวประมงมีความรับผิดชอบและดำเนินการบริหารจัดการเอง ดังนั้นการที่ชาวประมงต้องการใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างคุ้มค่าโดยการเลี้ยงปูขนาดเล็กนั้นทางโครงการ ฯ จะมีเงินทุนสนับสนุนในการทำกระชัง มีเงินทุนหมุนเวียน และทางด้านวิชาการจะมีนักวิชาการจากญี่ปุ่นเข้ามาให้คำปรึกษาแนะนำ

ดร.มาลา สุพงษ์พันธุ์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีประมงทะเล ได้ให้ความเห็นว่า การที่ชาวประมงดำเนินกิจกรรมธนาคารปูประสบความสำเร็จแล้วนั้น ในการเลี้ยงปูขนาดเล็กให้สามารถ ใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า นั้น ไม่ต้องวิตกเรื่องการทำที่ไม่ประสบความสำเร็จ ส่วนการประเมินผลความสำเร็จ นั้นจะต้องใช้ข้อมูลทางวิชาการเข้ามาประเมินร่วมด้วย

9. กิจกรรมพัฒนาระบบวิธีการ การใช้ทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืน

นางสาวฐิติพร สุภนิรันดร์ นักวิชาการประมง 3 ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง ได้รายงานกิจกรรมพัฒนาระบบวิธีการ การใช้ทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืน โดยการจัดทำสื่อต่างๆเพื่อประชาสัมพันธ์

และสร้างจิตสำนึกในการจัดการทรัพยากรประมง ได้แก่ แผ่นพับแนะนำโครงการฯ ไปสเตอร์แนะนำกิจกรรม ต่าง ๆ ในโครงการฯ ไปสเตอร์รณรงค์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน แผ่นพับ "2 ปี กับโครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน ปี 2544-2546" เอกสารวิชาการของโครงการฯ ปฏิทินประจำปี 2547 เสือประชาสัมพันธ์ โครงการ ฯ และสมุดรณรงค์ไม่ใช้เครื่องมือประมงที่ห้ามทำการประมงในพื้นที่โครงการฯ แจกจ่ายแก่นักเรียน และไปสเตอร์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์รณรงค์ไม่ใช้เครื่องมือประมงที่ห้ามทำการประมงในพื้นที่โครงการฯ

10. กิจกรรมการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง

นายโรจนวุฒิ รุ่งเรือง นักวิชาการประมง 5 ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง ได้รายงานกิจกรรมฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง ซึ่งแบ่งเป็น 2 กิจกรรมย่อยได้แก่ การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ และการจัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเล โดยกิจกรรมปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ มีเป้าหมาย 5 แสนตัว ภายในระยะเวลา 5 ปี และได้ดำเนินการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ช่วงปี 2545-2547 แล้วจำนวน 5 ครั้ง รวมทั้งสิ้น 3,350,600 ตัว พันธุ์สัตว์น้ำที่ปล่อยได้แก่ กุ้งแชบ๊วย และกุ้งกุลาดำเป็นส่วนใหญ่ประมาณ 96 % ส่วนการจัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเล ดำเนินการจัดสร้าง 2 แห่ง ในบริเวณด้านใต้ของเกาะรัง การติดตามผลการดำเนินงานกิจกรรม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล จากการสัมภาษณ์ชาวประมงและสัมผัสตัวอย่างจากเครื่องมืออวนลอยกุ้ง 3 ชั้น ซึ่งพบว่า อัตราการจับกุ้งแชบ๊วย ช่วงเดือนพ.ย. 2546 - ก.พ. 2547 เท่ากับ 4.58 ก.ก./เที่ยว ซึ่งสูงกว่าอัตราการจับในช่วงเดือน พ.ย. 2545 - ก.พ. 2546 ซึ่งจับได้เพียง 2.92 ก.ก./เที่ยว และค่าความยาวเฉลี่ยของทั้ง 2 ช่วง ใกล้เคียงกันซึ่งเท่ากับ 15.73 และ 15.53 ตามลำดับ

วันที่ 3 กันยายน 2547

การอภิปรายกลุ่ม

ในการอภิปรายกลุ่มแยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มจัดการทรัพยากร และกลุ่มธุรกิจ

1. กลุ่มจัดการทรัพยากร

นายพะเยาว์ ศรีจันทร์ ประธานกลุ่มจัดการทรัพยากร นำเสนอผลจากการอภิปรายกลุ่มดังนี้

การจัดการทรัพยากรสามารถแยกประเด็นปัญหาออกได้เป็น 5 ประเด็น คือ

1. การประมงปูม้า
2. พื้นที่ทำการประมง
3. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
4. การทำการประมง
5. ป่าชายเลน/อื่นๆ

ปัญหา	แนวทางแก้ไข	ผู้รับผิดชอบ
การประมงปูม้า 1. ชาวประมงลอบปูต่างพื้นที่เข้ามาทำการประมงโดยใช้ ลอบปูขนาดตาอวน 1.2 นิ้ว 2. มีการขโมยลอบปู 3. ชาวประมงในพื้นที่บางคนยังไม่ให้ความร่วมมือในการ เปลี่ยนขนาดตาอวนพื้นที่ต้องลอบเป็น 2.5 นิ้ว 4. ราคาปูลดลง 5. หนี้สิน 6. เหยื่อลอบปูแพง	} ประชุมหาข้อตกลง จากชุมชน 1. รวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจใน การต่อรอง 2. เพิ่มมูลค่าผลผลิต 3. ทดลองใช้ผ้าระวะห่อเหยื่อ เพื่อลดปริมาณการใช้ปลา เหยื่อ 4. เลี้ยงปลานิลเป็นเหยื่อ	ชาวประมง
พื้นที่ทำการประมง 1. พื้นที่ทำการประมงลดลงจากการสัมปทานรังนก 2. ความขัดแย้งในการทำการประมงระหว่างชาวประมง พาณิชย์และชาวประมงพื้นบ้าน 3. ขาดการจัดการเครื่องมือประมงที่ผิดกฎหมาย	- ประชุมหาข้อตกลงในชุมชน - เสนอปัญหาผ่านโครงการฯ เพื่อดำเนินการต่อไป	ชาวประมง
การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 1. ปลาเหยื่อแพง 2. หาพื้นที่หรือกระชังเลี้ยงปูเล็ก	- ทดลองใช้อาหารเม็ดโดย โครงการฯ สนับสนุนให้ความรู้ - ประสานงานกับชาวประมง ลอบปู เพื่อใช้ประโยชน์จากเหยื่อ ที่เหลือ - รวมกลุ่มในการซื้อปลาเหยื่อ - อยู่ในช่วงดำเนินการ ทดลอง	ชาวประมง ชาวประมง กรมประมง
การทำการประมง 1. ลูกน้องเรือหายาก 2. ค่าจ้างแรงงานสูง 3. น้ำมันแพง	จัดทะเบียนเรือ เพื่อรองรับ มาตรการความช่วยเหลือจากรัฐ	สำนักงาน ประมงจังหวัด

ข้อซักถาม และข้อเสนอแนะ

1. นายจาง ฟู่เฟื่อง เสนอว่า ชุมชนตำบลปากคลองควรพิจารณาหามาตรการในการห้ามมิให้เรือประมงพาณิชย์ที่มีการดัดแปลงเครื่องมือทำประมงที่ไม่ผิดกฎหมาย เข้ามาทำการประมงในเขตตำบลปากคลองในช่วงปิดอ่าว
2. นายพะเยาว์ ศรีจันทร์ เสนอว่าควรยืดระยะเวลาปิดอ่าวในเขตพื้นที่โครงการฯ ออกไปอีก 1 เดือน
3. พต.ต. เสี่ยม สำนารัตน์ นายกสมาคมชาวประมงปากน้ำชุมพร ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าปัจจุบันมีการดัดแปลงเครื่องมือประมงเพื่อหลีกเลี่ยงกฎหมาย โดยใช้วอร์เอ็นขนาดตาอวน 4.7 เซนติเมตร ใช้ตะกั่วถ่วงทำให้อวนตั้งหน้าดิน เรียกว่าอวนคอน ใช้ในการจับปลา ซึ่งในการทำการประมงจะวางสลับพื้นปลา สามารถจับปลาได้เป็นจำนวนมาก และเสนอว่ากรมประมง ควรมีมาตรการเกี่ยวกับเครื่องมือชนิดนี้ และในกรณีการขัดแย้งกับสัมปทานรังนก ซึ่งกันเขต 500 เมตรจากเกาะ ควรปรึกษากับผู้นำชุมชน หรือ อบต.ในการเจรจากับบริษัทผู้ได้สัมปทาน หรืออาจจัดสร้างปะการังเทียมเพื่อเพิ่มปริมาณทรัพยากร

2. กลุ่มธุรกิจ

นางอุบล ไม้เกตุ ประธานกลุ่มธุรกิจนำเสนอผลจากการอภิปรายกลุ่มดังนี้

กลุ่มแม่บ้านหมู่ 1 (กลุ่มแม่บ้านเพื่อการผลิต ต.ปากคลอง)

กิจกรรมของกลุ่มมี 3 กิจกรรมได้แก่

1. กิจกรรมการออมทรัพย์
2. กิจกรรมด้านเศรษฐกิจ
 - ◆ กิจกรรมการแปรรูป
 - ◆ การเลี้ยงเป็ดไข่
3. กิจกรรมด้านพัฒนาสังคม
 - ◆ ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ
 - ◆ ปลุกป่าชายเลน
 - ◆ ร่วมกิจกรรมประเพณีแข่งเรือ
 - ◆ ร่วมกิจกรรมอื่นๆของชุมชน

ซึ่งกลุ่มหมู่ที่ 1 มีปัญหาในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มดังนี้

ปัญหา	แนวทางแก้ปัญหา
สมาชิก 101 เงินทุน 180,000 บาท 1. ความไม่ซื่อสัตย์ของเหรียญ 2. ความโปร่งใส	1. แสดงรายละเอียดทางการเงินทุกเดือน 2. ประธาน กรรมการ และเหรียญ ดำเนินการรับฝากเงินร่วมกันทุกครั้ง 3. เงินออมส่วนที่เหลือจากการกู้ยืมต้องนำฝากธนาคาร
กิจกรรมแปรรูป 1. ต้นทุนสูง ขาดทุน 2. ขาดความศรัทธาในคณะกรรมการบริหารงาน	1. จัดตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ และสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มโดยประทุมบ่อยๆ 2. ลดต้นทุนโดยเปลี่ยนค่าจ้างเป็นเงินปันผลจากกำไร 3. สร้างความเข้มแข็งของกลุ่มโดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และขอคำแนะนำจากกลุ่มอื่นๆในตำบล 4. แจ้งบัญชีรายรับรายจ่ายให้สมาชิกทราบ
กิจกรรมการเลี้ยงเป็ดไข่ ขาดทุน และยกเลิกกิจกรรมนี้	

แผนงานในอนาคต หมู่ 1

กิจกรรมการออมทรัพย์

1. ปรับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลง เพิ่มดอกเบี้ยเงินฝาก
2. เพิ่มระเบียบการปรับโทษ

กิจกรรมด้านเศรษฐกิจ(การแปรรูปผลิตภัณฑ์)

1. หาตัวแทนประสานงานกลุ่ม ศอชต. (ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนระดับตำบล)

กลุ่มแม่บ้านหมู่ 4 (กลุ่มสตรีพัฒนาบ้านบางแหวน)

กิจกรรมของกลุ่มมี 3 กิจกรรมได้แก่

1. กิจกรรมการออมทรัพย์
มีสมาชิก 148 คน มีเงินหมุนเวียน 600,000 บาท
2. กิจกรรมด้านเศรษฐกิจ
 - ◆ ผลิตดอกไม้ประดิษฐ์ ผูกผ้า พวงหรีด รายได้ 4,000 บาท/ปี/กลุ่ม
 - ◆ ผลิตขนมขบเคี้ยว รายได้ 200 บาท/วัน
3. กิจกรรมด้านพัฒนาสังคม
 - ◆ ช่วยเหลือในการตกแต่งสถานที่ในงานมงคลต่างๆ
 - ◆ ปลูกป่าชายเลน

- ◆ ส่งเสริมสมาชิกเข้าร่วมอบรมในด้านการจัดการทรัพยากรประมง และพัฒนาทักษะด้านการแปรรูป
- ◆ จัดตั้งกลุ่มฌาปนกิจเพื่อช่วยเหลือชุมชน

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
ไม่สามารถผลิตได้ตามความต้องการของตลาด	ต้องแบ่งสมาชิกเป็นกลุ่มย่อย แล้วหมุนเวียนมาทำงาน

กลุ่มแม่บ้านหมู่ 6 (กลุ่มผ้าบาติก)

กิจกรรมกลุ่มมี 3 กิจกรรมได้แก่

1. กิจกรรมการออมทรัพย์

สมาชิก 185 คน เงินหมุนเวียน 1,200,000 บาท

- ◆ ไม่มีปัญหา

2. กิจกรรมด้านเศรษฐกิจ

- ◆ กิจกรรมขายปุ๋ย

ขายปุ๋ยกำไรเฉลี่ยปีละ 10,000 บาท

- ไม่มีปัญหา

- ◆ กิจกรรมทำผ้าบาติก

ผ้าบาติก เริ่มปลายเดือนกรกฎาคม 2547

ความต้องการในอนาคต

1. ต้องการเพิ่มทักษะในการเขียนลาย
2. ต้องการเรียนรู้การทำผ้าบาติกในขั้นตอนที่สูงขึ้น

3. กิจกรรมด้านพัฒนาสังคม

- ◆ ปลุกป่าชายเลน
- ◆ นำผลกำไรบริจาคให้โรงเรียนใน ต.ปากคลอง ทุกปี
- ◆ กลุ่มฌาปนกิจ
- ◆ ร่วมงานประเพณีในท้องถิ่น

ข้อซักถาม และข้อเสนอแนะ

1. ดร.มาลา สุพงษ์พันธุ์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีประมงทะเล เสนอว่าควรมีการจัดประชุมโดยเชิญสมาชิกทุกคนจากทุกกลุ่มเข้าร่วม แล้วนำเสนอตัวอย่างของกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการ และการปรับปรุงทัศนียภาพ และการคงสภาพสะพานน้ำของหมู่ 4 โดยปรึกษา กับอบต. หรือกรมประมง
2. คุณเดชา พยัคฆิน สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย เสนอว่ากลุ่มธุรกิจหมู่ที่ 1 มีปัญหาในกลุ่มโดยเกิดจากความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน วิธีการแก้ปัญหาควรจะคำนึงถึงสมาชิกที่มีอยู่อีกส่วนหนึ่งของกลุ่มมาร่วมปรึกษาด้วย
3. Mr.Sei Etoh ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เสนอว่ากลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 1 เป็นต้นแบบในการดำเนินงานให้กับหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 6 เพราะเป็นกลุ่มที่จัดตั้งก่อนหมู่อื่นเพื่อให้เป็นต้นแบบ แล้วนำไปปรับปรุงใช้ และเป็นบทเรียนให้กับหมู่อื่นๆ ดังนั้นการที่หมู่ 1 ไม่ประสบความสำเร็จแล้ว จะไปดูแบบอย่างจากหมู่ 4 และ หมู่ 6 จึงไม่ถูกต้อง ลักษณะการทำงานของทั้ง 3 กลุ่ม ทำได้ดี และขอให้กำลังใจหมู่ 1 เพราะนอกจากจะทำกิจกรรมออมทรัพย์แล้วยังมีการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น เช่น การแปรรูป และการทดลองเลี้ยงเปิดไข่ ซึ่งถึงแม้ว่าจะไม่ประสบความสำเร็จแต่ทำให้ได้ประสบการณ์ และก่อให้เกิดการพัฒนาในขั้นตอนต่อไป

สาเหตุที่ทำให้หมู่ที่ 1 ไม่ประสบความสำเร็จ ในแนวคิดของ Mr. Etoh

- 1) ขาดการศึกษาข้อมูล และการสนับสนุนทางด้านวิชาการจากกรมปศุสัตว์ (การเลี้ยงเปิดไข่)
- 2) มุ่งเน้นทักษะด้านการผลิตมากเกินไป แต่ไม่ได้วางแผนปรับปรุงทักษะด้านการตลาด
- 3) ขาดการทำระบบบัญชีที่มีประสิทธิภาพ

ปัญหาสำคัญของหมู่ที่ 4 เกิดจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ

- 1) ปัญหาเรื่องจำนวนสมาชิกไม่เพียงพอควรมีการเปิดรับสมาชิกเพิ่ม ซึ่งอาจจะเป็นแม่บ้านจากหมู่อื่นๆ ซึ่งสามารถยอมรับกฎระเบียบของหมู่ 4 ได้
- 2) การไม่มีเวลาของกลุ่มแม่บ้าน เสนอให้ทำกิจกรรมภาคเกษตร เช่น ให้สมาชิกสลับวันระหว่างการกรีดยางกับการแปรรูป จะได้มีสมาชิกมาปฏิบัติงานได้

4. ปัญหาของการรวมกลุ่มในตำบลปากคลอง

- 1) การรวมกลุ่ม การจัดตั้งกลุ่ม ไม่ใช่กลุ่มที่เกิดจากธรรมชาติ ทำให้ความคิดเห็นไม่ตรงกัน เนื่องจากไม่ได้มาจากบุคคลที่มีความสนใจเดียวกัน
- 2) การรวมกลุ่มที่มาจากผลประโยชน์เป็นหลัก ทำให้ความเป็นกลุ่มค่อนข้างเปราะบาง
- 3) กลุ่มที่ไม่มีประสบการณ์ในการดำเนินงาน กลุ่มควรมีการจัดฝึกอบรม เช่นการทำบัญชี การจัดการกลุ่มฯ
- 4) เจ้าหน้าที่ควรให้ความใกล้ชิดสนิทสนม คลุกคลีกับชุมชนมากที่สุดเท่าที่จะทำได้
- 5) ควรมีการประชุมระหว่างกลุ่มเพื่อสร้างเครือข่าย

การประเมินผลโครงการ โดยอดีต ผชช.สมศักดิ์ จุลละศรี

1. การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลเก็บไปมาก แต่การคืนกลับสู่ชุมชนน้อยเกินไป
2. การประชาสัมพันธ์ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้พื้นที่ใกล้เคียงทราบด้วย
3. ให้ชาวประมงเสนอความเห็นในการห้ามเครื่องมือประมงเพิ่มเติม
4. การส่งเสริมการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน การฝึกอบรม/ดูงาน ดีที่สุด ได้ผลเร็วที่สุด
5. ปะการังเทียม เป็นบ้านที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ และเป็นสมบัติของโครงการฯ ควรมีการห้ามเครื่องมือประมงบางเครื่องมือไม่ให้เข้าไปทำการประมง
6. การบริหารโครงการฯ ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหาร และคณะกรรมการดำเนินงาน กิจกรรมที่ต้องขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น สามารถนำไปเข้าในที่ประชุมได้ การขอความรู้จากผู้เชี่ยวชาญต่างๆ สามารถจัดหาได้ทั้งภายในและภายนอกประเทศ
7. กิจกรรมที่ประสบความสำเร็จ
 - ◆ การหาข้อยุติ ข้อตกลง ในการกำหนดเขตพื้นที่โครงการฯ
 - ◆ การแก้ปัญหาข้อขัดแย้งในการทำการประมง
 - ◆ การกำหนดเขตพื้นที่เพาะเลี้ยง
 - ◆ การจัดทำแผนที่แหล่งทำการประมง
 - ◆ การส่งเสริมกิจกรรมการแปรรูปสัตว์น้ำ
8. สิ่งที่ต้องทำเพิ่มเติม
 - ◆ หาขีดความสามารถ ประเมินทรัพยากรในพื้นที่
 - ◆ ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่โครงการฯ อบต.
 - ◆ ตรวจสอบการใช้ประโยชน์จากปะการังเทียม
 - ◆ ปรับปรุงแก้ไขการประสานงาน

ส่วนที่ 2

ภาคผนวก

รายชื่อผู้เข้าร่วมสัมมนา

กรมประมง

นายรังสรรค์ ฉายากุล

ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล
กรมประมง จตุจักร กทม. 10900
โทร. 0-2562-0542 , 0-9926-9234

ดร.มาลา สุพงษ์พันธุ์

ผู้อำนวยการ
สถาบันวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีประมงทะเล
กรมประมง ม. เกษตรศาสตร์ จตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์: 02-5610880
โทรสาร: 02-9406559
e-mail : malasupongpan@yahoo.com

นายไพเราะ ศุทธากรณ์

ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทย
ตอนกลาง
หมู่ 8 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ชุมพร
โทร 0-7752-2006 , 0-7882-2268

นายภิญโญ ไทยถาวร

ประมงจังหวัดชุมพร
217 ถ.ประชาอุทิศ ต.ท่าตะเภา อ.เมือง จ.ชุมพร 86000

นายธนดล จันทขวัณ

นักวิชาการประมง 6
สำนักงานประมงจังหวัดชุมพร
ถ. ประชาอุทิศ ต. ท่าตะเภา อ. เมือง จ. ชุมพร 86000
โทรศัพท์: 077-511298

นายวุฒิชัย วัชระชาติ

หัวหน้าสถานีประมงทะเล
สถานีประมงทะเลจังหวัดระนอง
157 หมู่ 1 ต. ปากน้ำ อ. ระนอง 85000
โทรศัพท์: 077-812365-66
โทรสาร: 077-812365
e-mail : ranongfish@yahoo.com

นายสมศักดิ์ จุลละสร

45 วัฒนานิเวศน์ 4 ถ. สุทธิสาร ต. สามเสนนอก
เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10320
โทรศัพท์: 02-2775015
e-mail : papasomsak@hotmail.com

นางอำพร เลาวพงษ์

เศรษฐกิจ 7 จ
ส่วนเศรษฐกิจการประมง สทป. กทม.
โครงการ CHARM ตึกปลอดประสพชั้น 4
กรมประมง ถ. พหลโยธิน บางเขน กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์: 02-5620600
e-mail : ampornl@fisheries.go.th

นายมีศักดิ์ ภักดีคง

หัวหน้าศูนย์ป้องกันและปราบปรามประมงทะเล
ภาคใต้ตอนบน จ.ชุมพร
หมู่ 8 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ชุมพร 86120
โทร 0-1598-8012

นายปรีชา บริพันธ์

ศูนย์ป้องกันและปราบปรามประมงทะเลภาคใต้ตอนบน
จ.ชุมพร
หมู่ 8 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ชุมพร 86120

นางผจงจิตต์ บุญหนุน

ประมงอำเภอปะทิว
สำนักงานประมงอำเภอปะทิว อ.ปะทิว จ.ชุมพร 86000

นายสมศักดิ์ เหมือนจันทร์

เจ้าหน้าที่ประมง
สถานีประมงทะเลจังหวัดสตูล
462 หมู่ 3 ต.ตำมะลัง อ.เมือง จ.สตูล 91000

นายสุทธินันท์ ลิ้มสุรัตน์

นักวิชาการประมง

สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง จ.ชุมพร

63/3 หมู่ 5 ต.นาชะอัง อ.เมือง จ.ชุมพร 86000

พจ.อ. ชุมพล เสือดี

หัวหน้าสถานีวิทยุประมงชุมพร

หมู่ 8 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ชุมพร 86120

นายสุวิชา ใจเปี่ยม

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลฝั่งตะวันออก

หมู่ 2 ต.เพ อ.เมือง จ.ระยอง 21160

โครงการ CHARM

นายเจต พิมลจินดา

ที่ปรึกษาโครงการ CHARM

สำนักงานโครงการ CHARM จ.กระบี่

เจ้าหน้าที่จากพื้นที่โครงการฯ

นายอรรถพร ดันหนึ่ง

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลปากคลอง

ต. ปากคลอง อ. ปะทิว จ. ชุมพร

โทรศัพท์: 01-1243417

นายเดชา พยัคฆิน

เจ้าหน้าที่ภาคสนาม สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย

16/151 เมืองทองธานี ถ. บอนด์สตรีท

ต. บางพูด อ. ปากเกร็ด จ. นนทบุรี

โทรศัพท์: 02-5033333 ต่อ 209

โทรสาร: 02-50448226-8

e-mail : gep@tei.or.th, bin_go124@hotmail.com

นายวัชรกร จ้อยพจน์

ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบางแหวน

หมู่ 4 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นายอนิรุตร์ จินดาพรหม

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบ่นไร่

หมู่ 6 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นายสุพจน์ เงินประยูรยศ

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านถ้ำธง

หมู่ 7 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นางสาวจำปี ทิมทอง

อาจารย์โรงเรียนบ้านปากคลอง

หมู่ 1 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นางยุ แก้วเกิด

41 หมู่ 4 ต.ดอนยาง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นางอุบล ไม้เกตุ

51/4 หมู่ 4 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นางเรณู เรืองบำรุง

102/1 หมู่ 5 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นางเจียมจิตร คล้ายเรไร

56/3 หมู่ 6 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นางอุทัย แอ้มชุ่ม

66/8 หมู่ 5 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นางฉะอ้อน ยาดำ

82 หมู่ 3 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นางทับทิม ศาธิตสานนท์

143/2 หมู่ 1 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นางสำเหล้า สุขชนะ

34/1 หมู่ 6 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นายเสน่ห์ ทองชุม

51/11 หมู่ 7 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นายสมาน ปันแก้ว

23/2 หมู่ 3 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นายสมจิตร ฟุ่งเฟื่อง

11/6 หมู่ 7 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นางสาวจินดา ทองชุม

98 หมู่ 4 ต.ทุ่งคา อ.เมือง จ.ชุมพร

นายกังวาล อยู่สุข

82 หมู่ 1 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นายพะเยาว์ ศรีจันทร์

51/1 หมู่ 3 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นายดำ ชัยวิสิทธิ์

51/3 หมู่ 7 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นางบุญนำ มากรอด

21 หมู่ 4 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นางสาวละเอียด พึ่งไทย

30 หมู่ 8 ต.บ้านคา อ.บ้านคา จ.ราชบุรี

นางสาวจินดา ทองชุม

98 หมู่ 4 ต.ทุ่งคา อ.เมือง จ.ชุมพร

นายพานิช โรจน์ชัชวาล

15/9 หมู่ 1 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นายไพโรจน์ ทองชุม

51/12 หมู่ 7 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นางอุทัย อุซานนท์

80 หมู่ 6 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นางโสภา บุญเพ็ง

43/6 หมู่ 16 ต.ดอนยาง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นายไพศาล จินถนอม

11/9 หมู่ 7 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นางพัชรี อ้ากอง

88/1 หมู่ 1 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นายเที้ยว ภูมิชาติ

15/3 หมู่ 1 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นายถาวร นรทศ

120/6 หมู่ 6 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นายหริต แสงพลอย

25/5 หมู่ 1 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นางสาวศรีวิไล ทองเงิน

47/2 หมู่ 4 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นายอำพล ศรีทองกุล

142/10 หมู่ 6 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นายจาง ฟุ่งเฟื่อง

11/5 หมู่ 7 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นายมนัส ฮวดคำ

5/2 หมู่ 1 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นายมีสุข อินคง

122/9 หมู่ 1 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นางกานดา แดงลาศ

43/4 หมู่ 3 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

นายประยงค์ สุนทร

113/2 หมู่ 1 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร

ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยตอนกลาง

339-339/3 หมู่ 8 ต. ปากน้ำ อ. เมือง จ. ชุมพร

โทรศัพท์: 077-522457-8

โทรสาร: 077-522457-8

นางสุมนา ขจรวัฒนากุล

นักวิชาการประมง 6

e-mail : sumana11th@yahoo.com

นางสาวอัญชลี จันทรัง

นักวิชาการประมง 5

e-mail : anchankong@yahoo.com

นางสาวณัฐวดี นกเกตุ

นักวิชาการประมง 5

โทร 0-1707-3776

สำนักงานฝ่ายฝึกอบรม ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ตู้ ป. ณ. 97 พระสมุทรเจดีย์ จ. สมุทรปราการ 10290

โทรศัพท์: 02-4256100

โทรสาร: 02-4256110-1

Mr. Seichi Etoh

JICA Expert

e-mail : etoh@seafdec.org

ดร. ภัทรียา สวรรค์ตันชัย

หัวหน้าแผนกเศรษฐกิจสังคม

e-mail : phattareeya@seafdec.org

นางเพ็ญจันทร์ ละอองมณี

หัวหน้าแผนกแหล่งทำการประมง

e-mail : penchan@seafdec.org

นางสมิตรา เรืองสืงกุล

นักวิจัยแผนกเศรษฐกิจสังคม

e-mail : sumitra@seafdec.org

นางสาวภัทรจิตร แก้วนุรักษ์

นักวิจัยแผนกแหล่งทำการประมง

e-mail : pattarajit@seafdec.org

Ms. Akiko Murakami

Intern/Master Course Student

University of Tokyo

7-3-1 Hongo, Bunkyo-ku, Tokyo

Tel: 81-3-5273-3867

น.ส. อภิรติ กุลไทย

น.ส. อาภาภรณ์ เอี่ยมสะอาด

นายทวีศักดิ์ ทิมศรี

นายณนเรศ ยะสุข

น.ส. อุมพร เปาวะนา

น.ส. ระย้า เพชรขำ

น.ส. รัตน์ติกา พวงจิต

องค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร

นางวัลภา โภธากร

องค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร อ.เมือง จ.ชุมพร

พ.ต.ต.เสงี่ยม สำราญรัตน์

400/21 หมู่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ชุมพร

สื่อมวลชน

นายอำนาจ ทองดี

สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย จ.ชุมพร

การสัมมนา

แนวทางในการพัฒนาด้านการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง
 โครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร
 ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง
 วันที่ 2-3 กันยายน 2547

1. หลักการและเหตุผล

โครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกรมประมงโดยศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง และศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ดำเนินการโดยใช้ระบบการจัดการทรัพยากรแบบใหม่คือ เน้นให้ชาวประมงและคนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมและรับทราบถึงการใช้อยู่อาศัยจากทรัพยากรประมงอย่างยั่งยืน รวมทั้งมีส่วนกำหนดโครงสร้างการจัดการทรัพยากรประมง ซึ่งมีระยะเวลาในการดำเนินงานทั้งหมด 5 ปี จากปี 2545-2549 ซึ่งในปีนี้เป็น การดำเนินงานในปีที่ 3 สิ้นสุดการดำเนินงานในระยะที่ 1 ของโครงการฯ

ดังนั้นการประเมินผลความสำเร็จของโครงการฯ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้คนในชุมชนเป็นผู้ประเมิน เนื่องจากเป็นผู้ใช้ทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากกิจกรรมการดำเนินงานทั้งหมด ซึ่งผลที่ได้จากการจัดสัมมนาในครั้งนี้จะนำไปใช้ในการปรับปรุงแผนการดำเนินงานในปีต่อไปของการดำเนินงานในระยะที่ 2 และเพื่อเป็นแบบอย่างต่อการจัดการทรัพยากร ประมงชายฝั่งในพื้นที่อื่นๆต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการจัดสัมมนา

1. เพื่อรายงานกระบวนการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ของโครงการฯ ในระยะที่ 1 รวมทั้งแผนการดำเนินการในปีต่อไป
2. ประเมินผล ปัญหาและแนวทางแก้ไข เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม
3. แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นระหว่างชาวประมง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประมง เจ้าหน้าที่ของรัฐ และเจ้าหน้าที่โครงการฯ

3. ผู้เข้าร่วมสัมมนา

1. ข้าราชการกรมประมง
2. ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
3. อาจารย์สถาบันการศึกษาในจังหวัดชุมพร
4. สำนักงานจังหวัดชุมพร
5. ตัวแทนชาวประมงตำบลปากคลอง อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร
6. เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลปากคลอง อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

4. วิทยากรในการสัมมนา

1. กรมประมง
2. ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

5. **สถานที่จัดสัมมนา**
ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง(ชุมพร)
6. **ระยะเวลาการสัมมนา**
วันที่ 2-3 กันยายน 2547
7. **กำหนดการสัมมนา**
ตามรายละเอียดที่แนบมาพร้อมนี้
8. **งบประมาณ**
 1. ค่าใช้จ่ายในการสัมมนาเบิกจ่ายจากศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง และจากศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
 2. สำหรับผู้เข้าสัมมนา
 - 2.1 ค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทาง ใช้ระเบียบพระราชกฤษฎีกาค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ โดยอนุโลม (ให้เบิกจากต้นสังกัด)
 - 2.2 ค่ายานพาหนะเดินทางไป และ กลับของการสัมมนาเบิกจากต้นสังกัด
 - 2.3 ค่าที่พักระหว่างการสัมมนาเบิกจากต้นสังกัด
 3. สำหรับวิทยากร
 - 3.1 ค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทาง ใช้ระเบียบพระราชกฤษฎีกาค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการโดยอนุโลม (ให้เบิกจากต้นสังกัด)
 - 3.2 ค่ายานพาหนะเดินทางไปและกลับของการสัมมนา เบิกจากผู้จัดสัมมนา
 - 3.3 ค่าที่พักระหว่างการสัมมนาเบิกจากผู้จัดสัมมนา
 4. ค่าใช้จ่ายในระหว่างการสัมมนา ค่าอาหาร 3 มื้อ ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม และค่าใช้จ่ายอื่น ที่เกี่ยวกับการสัมมนาอยู่ในความรับผิดชอบของผู้จัดสัมมนา
9. **ผลที่คาดว่าจะได้รับ**
 1. ผู้เข้าสัมมนาได้ทราบถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นเพื่อการวางแผน การปฏิบัติงานร่วมกัน
 2. ภาครัฐได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆในการดำเนินงาน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินงานในปีต่อไป
10. **ผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน**
ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง(ชุมพร)

11. ผู้จัดการสัมมนา

1. กรมประมงโดยศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง(ชุมพร)

นางนพรัตน์ นาสุชล	นักวิชาการประมง 5
นางจินดา เพชรกำเนิด	นักวิชาการประมง 5
นางสาวศันสนีย์ ศรีจันทร์งาม	นักวิชาการประมง 5
นายวิโรจน์ คงอาษา	นักวิชาการประมง 5
นายโรจนรุตม์ รุ่งเรือง	นักวิชาการประมง 5
นายชุมโชค สิงห์ราชย์	นักวิชาการประมง 4
นางสาวฐิติพร สุภนิรันดร์	นักวิชาการประมง 3
นางสาวจิรภา คำหงษา	นักวิชาการประมง
นายสุจินต์ ฐิโปกการ	ช่างไฟฟ้า
นายภักดี วงศ์สัมฤทธิ์	พนักงานขับรถยนต์

2. ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

กำหนดการสัมมนา
 แนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง
 โครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน อ.ปะทิว จ.ชุมพร
 ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง (ชุมพร)
 วันที่ 2-3 กันยายน 2547

วันที่ 1 กันยายน 2547

เวลา 16.30 - 19.00 น. ลงทะเบียน ชี้แจงรายละเอียดการสัมมนา

วันที่ 2 กันยายน 2547

เวลา 08.30 - 10.00 น. พิธีเปิด

- กล่าวรายงานโดย ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล
- กล่าวเปิดโดย ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร

เวลา 10.00 - 10.20 น. พักรับประทานอาหารว่าง

เวลา 10.20 - 12.00 น. รายงานความก้าวหน้ากิจกรรมต่างๆของโครงการ
 ผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

- ทรัพยากรประมง
- สิ่งแวดล้อม
- เศรษฐกิจสังคม

เวลา 12.00 - 13.30 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน

เวลา 13.30 - 14.00 น. กิจกรรมส่งเสริมการจัดการทรัพยากรชายฝั่งโดยชุมชน

เวลา 14.00 - 14.30 น. กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาผลผลิตท้องถิ่น

เวลา 14.30 - 15.00 น. กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพและการมีส่วนร่วมของชุมชน

เวลา 15.20 - 15.40 น. พักรับประทานอาหารว่าง

เวลา 15.40 - 16.10 น. กิจกรรมพัฒนาระบบวิธีการการใช้ทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืน

เวลา 16.10 - 17.00 น. กิจกรรมฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง

เวลา 18.00 - 19.00 น. รับประทานอาหารเย็น

เวลา 19.00 - 20.00 น. ชี้แจงรายละเอียดการสัมมนากลุ่มย่อย

วันที่ 3 กันยายน 2547

เวลา 08.30 - 10.00 น. สัมมนากลุ่มย่อย

- กลุ่มการจัดการทรัพยากร
- กลุ่มธุรกิจ

เวลา 10.00 - 10.20 น. พักรับประทานอาหารว่าง

เวลา 10.20 - 12.00 น. สัมมนากลุ่มย่อย (ต่อ)

เวลา 12.00 - 13.30 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน

เวลา 13.30 - 15.00 น. รายงานผลการอภิปรายกลุ่ม

เวลา 15.00 - 15.20 น. พักรับประทานอาหารว่าง

เวลา 15.20 - 17.00 น. รายงานผลการประเมินโครงการฯ
โดยอดีต ผชช.สมศักดิ์ จุลละศรี

หัวข้อการสัมมนา

- LBCFM-PD 1 รายงานผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน
- LBCFM-PD 1/1 ผลการดำเนินโครงการจัดการทรัพยากรชายฝั่งโดยชุมชน อ.ปะทิว จ.ชุมพร ระยะที่ 1 (2544-2546) และแผนการดำเนินงานในระยะที่ 2 (2547-2549)
- LBCFM-PD 2 การมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษาการจัดการพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง
Participatory: Coastal Aquaculture Management
- LBCFM-PD 3 กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจท้องถิ่น
- LBCFM-PD 3/1 การจัดการด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง
- LBCFM-PD 4 การมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลปากคลองในการจัดการทรัพยากรและพัฒนาชุมชน
- LBCFM-PD 5 กิจกรรมพัฒนาระบบวิธีการการใช้ทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืน
- LBCFM-PD 6 กิจกรรมฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง

ภาคผนวก 5/1

คำกล่าวต้อนรับของ

นายไพเราะ ศุภธารณ์

ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง

ในพิธีเปิดการสัมมนา

แนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง

โครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง (ชุมพร)

วันพฤหัสบดีที่ 2 กันยายน 2547

กราบเรียน ท่านรองผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร นายสมพงษ์ ทวีศรี

กระผมนายไพเราะ ศุภธารณ์ ในนามของผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง จังหวัดชุมพร รู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ท่านรองผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพรได้กรุณาเดินทางมาเป็นประธานในพิธีเปิดการสัมมนาเรื่อง "แนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง" จากโครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพรในวันนี้

ในโอกาสนี้ ผมใคร่ขอนำเรียนถึงประวัติความเป็นมา และหน้าที่รับผิดชอบของศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง เพื่อโปรดทราบโดยสังเขปดังนี้

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง ตั้งอยู่ที่ หมู่ 8 ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร บนเนื้อที่ 12.3 ไร่ ขององค์การสะพานปลา อยู่ภายใต้สถาบันวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีประมงทะเล สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล กรมประมง มีพื้นที่รับผิดชอบตลอดแนวชายฝั่งอ่าวไทยในเขต จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และสุราษฎร์ธานี ความยาวประมาณ 600 กิโลเมตร รับผิดชอบงานวิจัยด้านการประมงทะเล โดยติดตามสภาวะทรัพยากรสัตว์น้ำและการประมง ศึกษาชีวประวัติสัตว์ทะเลที่สำคัญทางเศรษฐกิจ ศึกษาวิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตและฟื้นฟูประมงทะเล ตรวจสอบคุณภาพน้ำ และคุณภาพสัตว์น้ำในแหล่งประมง รวมทั้งส่งเสริมการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชนมีส่วนร่วม

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง หวังว่าประโยชน์ที่ได้จากการสัมมนาในครั้งนี้สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงแผนการดำเนินงานในปีต่อไป และเป็นแนวทางในการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งในพื้นที่อื่นต่อไป

ขอขอบคุณ

คำกล่าวรายงานของ

ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล

ในพิธีเปิดการสัมมนา

แนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง

โครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง จังหวัดชุมพร

วันพฤหัสบดีที่ 2 กันยายน 2547

กราบเรียน ท่านรองผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร นายสมพงษ์ ทวีศรี

กระผมในนามของคณะผู้จัดการสัมมนา ผู้เข้าร่วมสัมมนา ขอขอบพระคุณท่านรองผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพรเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้กรุณาให้เกียรติมาเป็นประธานในพิธีเปิดการสัมมนาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง" จากโครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพรในวันนี้

กระผมขอกราบเรียนถึงหลักการและเหตุผลในการจัดสัมมนาในครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

โครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกรมประมง โดยศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลางและศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ดำเนินการโดยใช้ระบบการจัดการทรัพยากรแบบใหม่คือ เน้นให้ชาวประมงและคนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมและรับทราบถึงการใช้อย่างยั่งยืนจากทรัพยากรประมงอย่างยั่งยืน รวมทั้งมีส่วนกำหนดโครงสร้างการจัดการทรัพยากรประมง ซึ่งมีระยะเวลาการดำเนินงานทั้งหมด 5 ปี จากปี 2545-2549 ซึ่งในปีนี้เป็น การดำเนินงานในปีที่ 3 และสิ้นสุดการดำเนินงานในระยะที่ 1 ของโครงการฯ

การจะประเมินความสำเร็จของโครงการฯ จึงจำเป็นต้องให้คนในชุมชนเป็นผู้ประเมินผล เนื่องจากเป็นผู้ใช้ทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากกิจกรรมการดำเนินงานทั้งหมด และผลที่ได้จากการสัมมนาในครั้งนี้ จะนำไปใช้ในการปรับปรุงแผนการดำเนินงานในปีต่อไป รวมทั้งใช้เป็นแบบอย่างในการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งในพื้นที่อื่นๆต่อไป

การจัดสัมมนาฯ และการดำเนินงานโครงการที่ผ่านมา ได้รับความร่วมมือและสนับสนุนเป็นอย่างดีจากทั้งส่วนราชการของกรมประมง ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลปากคลอง ชาวประมงตำบลปากคลอง รวมทั้งสถานศึกษาในพื้นที่โครงการฯ กระผมขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

บัดนี้ได้เวลาอันสมควรแล้ว กระผมขอกราบเรียนเชิญท่านรองผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร ได้กล่าวเปิดการสัมมนาเรื่อง "แนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง" จากโครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

คำกล่าวเปิดของ

รองผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร (นายสมพงษ์ ทวีศรี)

ในพิธีเปิดการสัมมนา

แนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง

โครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง จังหวัดชุมพร

วันพฤหัสบดีที่ 2 กันยายน 2547

ท่านผู้เชี่ยวชาญด้านการประมงทะเล ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล อาจารย์ข้าราชการเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลปากคลองและตัวแทนชาวประมงตำบลปากคลองทุกท่าน

ผมมีความรู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่ง และรู้สึกเป็นเกียรติที่ได้มาเป็นประธานในพิธีเปิดการสัมมนาเรื่อง "แนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง" จากโครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง โดยชุมชน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง ในวันนี้

จากคำกล่าวรายงานทราบว่า โครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร เกิดขึ้นจากการประสานและร่วมมือกันระหว่างกรมประมงโดยศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง และศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเน้นให้ชาวประมงและคนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมและรับทราบถึงการใช้อย่างยั่งยืนจากทรัพยากรประมงอย่างยั่งยืน รวมทั้งมีส่วนกำหนดโครงสร้างการจัดการทรัพยากรประมง

จึงเป็นการดีที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง ได้จัดให้มีการสัมมนา "แนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง" ขึ้นเพื่อประเมินผล ทำให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางแก้ไข เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นระหว่างชาวประมงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประมง เจ้าหน้าที่ของรัฐ และเจ้าหน้าที่โครงการฯ แล้วนำผลที่ได้จากการสัมมนาในครั้งนี้มาใช้ปรับปรุงแผนการดำเนินงานในปีต่อไป และเพื่อเป็นแบบอย่างในการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งในพื้นที่อื่นต่อไป

ผมขอขอบคุณคณะผู้จัดการสัมมนา ผู้มีส่วนร่วม และผู้ให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงานจัดการสัมมนาในครั้งนี้ทุกท่าน

บัดนี้ได้เวลาอันสมควรแล้ว ผมขอทำการเปิดการสัมมนาเรื่อง "แนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง" จากโครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร และขอให้การจัดการสัมมนาในครั้งนี้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ขอบคุณ

ส่วนที่ 3

ภาควิชาการ

โครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน

อ.ปะทิว จ.ชุมพร

โดย

นายไพเราะ สุทธากรณ์

ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง

ความเป็นมา

พื้นที่โครงการพัฒนาส่วนพระองค์

ก่อนปี 2543 มีโครงการพัฒนาส่วนพระองค์ ที่บ้านน้ำพุ หมู่ 5 ต.ปากคลอง อ.ปะทิว จ.ชุมพร เนื้อที่ประมาณ 400 ไร่

ความเป็นมา

ในเดือนกรกฎาคม 2543 ผู้อำนวยการโครงการพัฒนาส่วนพระองค์ (นายทวี อังควานนท์) ได้เข้าเฝ้าถวายงานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชดำริให้พัฒนาพื้นที่โครงการฯ และใกล้เคียงไว้ 3 ทางคือ

1. การอนุรักษ์และพัฒนาสภาพป่าไม้
2. งานพัฒนาที่ดินเพื่อการเกษตร
3. งานอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง

ความเป็นมา

กรมประมง

SEAFDEC

โครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน อ.ปะทิว จ.ชุมพร

ระยะเวลา 5 ปี (ตุลาคม 2544 – กันยายน 2549)

เดือนตุลาคม 2544 ได้เข้าไปแจ้งรายละเอียดของโครงการกับชุมชน

เดือนมกราคม 2545 เริ่มสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ-สังคม

โครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน

เป้าหมาย

เพื่อศึกษาแนวทาง

การจัดการทรัพยากรชายฝั่งโดยชุมชนมีส่วนร่วม

โดยกรมประมงจะมีหน้าที่สนับสนุนและให้คำปรึกษา

โครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาแนวทางการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืนในระดับพื้นที่
2. พื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง
3. ยกระดับรายได้ของชุมชนประมงชายฝั่ง

งบประมาณโครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน

กิจกรรม	งบประมาณ (ล้านบาท)					
	2545	2546	2547	2548	2549	รวม
1. การสำรวจสถานะสิ่งแวดล้อม	0.12	0.12	0.12	0.12	0.12	0.60
2. การสำรวจทรัพยากรสัตว์น้ำ	0.12	0.12	0.12	0.12	0.12	0.60
3. การสำรวจสถานะเศรษฐกิจสังคม	0.12	0.12	0.12	0.12	0.12	0.60
4. การฟื้นฟูแหล่งประมง	0.20	0.20	0.20	0.20	0.20	1.00
5. การจัดการปะการังเทียม		6.00				6.00
6. การจัดการกลุ่มประมง	0.20	0.30	0.30	0.30	0.30	1.40
7. การปรับเปลี่ยนเครื่องมือ	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	5.00
รวม	1.76	7.86	1.86	1.86	1.86	15.20

เป้าหมายและผลการดำเนินงานโครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน

กิจกรรม	เป้าหมาย					
	2545	2546	2547	2548	2549	รวม
1. การสำรวจสถานะสิ่งแวดล้อม	12 (ครั้ง)	12	12	12	12	60
2. การสำรวจทรัพยากรสัตว์น้ำ	12 (ครั้ง)	12	12	12	12	60
3. การสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคม	12 (ครั้ง)	12	12	12	12	60
4. การฟื้นฟูแหล่งประมง	100,000 (ตัว)	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000

เป้าหมายและผลการดำเนินงานโครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน

กิจกรรม	เป้าหมาย					
	2545	2546	2547	2548	2549	รวม
5. การจัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเล	-	2 (แท่ง)	-	-	-	2
6. การจัดตั้งกลุ่มชาวประมง	1 (กลุ่ม)	1	1	1	1	5
7. การปรับเปลี่ยนเครื่องมือประมง	60 (ไร่)	60	60	60	60	300

การดำเนินงานภายใต้ 6 กิจกรรม

1. การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน
2. ส่งเสริมการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน
3. ส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจชุมชน
4. ส่งเสริมศักยภาพและการมีส่วนร่วมของชุมชน
5. ประชาสัมพันธ์โครงการฯ
6. การฟื้นฟูทรัพยากร

การคัดเลือกพื้นที่

- บริเวณตำบลปากคลอง เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสม มีความสมบูรณ์ของทรัพยากรสัตว์น้ำ
- พื้นที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าชายเลน และเกาะต่างๆ
- ชุมชนมีความเข้มแข็งพอสมควร

การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

- ด้านเศรษฐกิจและสังคม
- ด้านสถานะทรัพยากรและการประมง
- ด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านเศรษฐกิจและสังคม

- สำรวจข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านประมง
- สภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนใดหมึกและอวนครอบปลากระดัก
- การสำรวจครัวเรือนในตำบลปากคลอง และจัดทำแผนที่หมู่บ้าน

ข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านประมง

จำนวนและขนาดเรือประมง

บ้านทุ่งมหา	95 ลำ	บ้านบางเปิด	21 ลำ
บ้านบ่อสำโรง	23 ลำ	บ้านบนไร่	41 ลำ
บ้านอีราง	38 ลำ	บ้านท่าแอด	68 ลำ
บ้านน้ำพุ	5 ลำ	รวม	291 ลำ

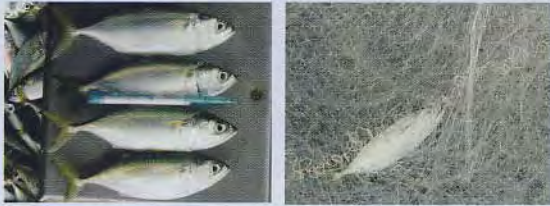
ขนาดเรือ 6 - 18 เมตร

ชนิดเครื่องมือประมง

พบเครื่องมือประมง 20 ชนิด

เครื่องมือประมงหลัก 8 ชนิด

อวนลอยปลาหู

ไคหมึก

อวนลอยกุ้งสามชั้น

อวนจมน้ำ

อวนปลากระบอก

อวนครอบปลาตะก

ดอบหมึก

ดอบปู

อาชีพของชุมชนตำบลปากคลอง

- ประมง
- ประมงและเกษตร
- ประมงและอุตสาหกรรม
- ประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง
- การเกษตร
- เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง
- ประมงและค้าขาย

การสำรวจครัวเรือนในตำบลปากคลอง และจัดทำแผนที่หมู่บ้าน

เพื่อการติดต่อและตรวจสอบข้อมูลของประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการดำเนินโครงการฯ

ตำบดปากคลอง

7 หมู่บ้าน

ประชากร 4,228 คน

892 ครัวเรือน

- ครัวเรือนที่ทำประมง 244 ครัวเรือน
- ครัวเรือนที่ไม่ได้ทำประมง 648 ครัวเรือน

สถานะทรัพยากรประมงในพื้นที่โครงการ

คำบดปากคลองมีทรัพยากรสัตว์น้ำหลากหลายชนิด และมีการใช้เครื่องมือประมงหลากหลายชนิดเช่นกัน

การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ในปี 2545 พบว่า ชาวประมงทำการประมงโดยการหมุนเวียนเครื่องมือประมงตามฤดูกาลและตามความอุดมของชนิดสัตว์น้ำในรอบปี

ชนิดเครื่องมือประมงในพื้นที่โครงการ

เรือที่ใช้ความยาวไม่เกิน 18 ม.

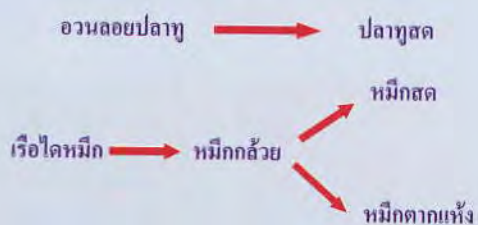
เครื่องมือประมงที่ใช้เป็นเครื่องมือประมงพื้นบ้าน ได้แก่ อวนลอย
ปลาชุก, โดหมึก, อวนลอยกุ้ง 3 ชั้น, อวนจมปู, อวนลอยปลากะบอก,
อวนครอบปลากะตักปั่นไฟ, ลอบหมึก และลอบปู

การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

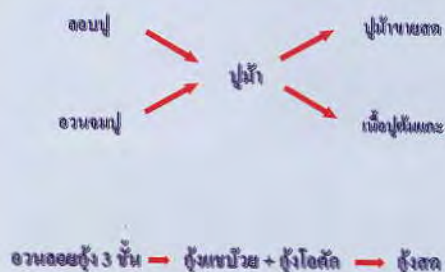
ทรัพยากรสัตว์น้ำที่ใช้ประโยชน์ ได้แก่ ปลาชุก, หมึกกล้วย,
กุ้งเขมร, กุ้งโอกัก, ปลากระบอก, ปลาเกะตัก, หมึกกระดอง
และปูม้า

ส่วนทรัพยากรที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในปริมาณมาก ได้แก่ ปลาทุย, หมึกกล้วย, ปูม้า และกุ้งทะเล

รูปแบบการใช้ประโยชน์ทรัพยากรสัตว์น้ำ

รูปแบบการใช้ประโยชน์ทรัพยากรสัตว์น้ำ

อัตราการจับปลาจากเครื่องมืออวนลอยปลา

	อัตราการจับ (ก.ก./เที่ยว)
ปี 2545 (ปีแรกของโครงการ)	6.70
ปี 2546	22.96

สถานะทรัพยากรปลา

จากข้อมูลอัตราการจับปลาของเครื่องมืออวนลอยปลาพบว่า

ในปี 2546 ในการออกทำการประมง 1 เที่ยวเรือ ชาวประมงสามารถจับปลาได้มากกว่าในปี 2545 อย่างเห็นได้ชัด

อัตราการจับหมึกด้วยเครื่องมือไคหมึก

	อัตราการจับ (ก.ก./วัน)
ปี 2545 (ปีแรกของโครงการ)	39.70
ปี 2546	52.87

สถานะทรัพยากรหมึกด้วย

จากข้อมูลอัตราการจับหมึกด้วยเครื่องมือไคหมึก พบว่าในปี 2546 ในการออกทำการประมง 1 เที่ยวเรือ (1 วัน) ชาวประมงสามารถจับหมึกด้วยได้มากกว่าในปี 2545 อย่างเห็นได้ชัด

อัตราการจับปูม้าจากเครื่องมืออวนปูและอวนจมปู

อัตราการจับ (ก.ก./เที่ยว)	อวนปู	อวนจมปู
ปี 2545 (ปีแรกของโครงการ)	9.40	4.40
ปี 2546	9.45	5.89

สถานะทรัพยากรปูม้า

จากข้อมูลอัตราการจับปูม้าของเครื่องมืออวนปูและอวนจมปู พบว่า ในปี 2546 ในการออกทำการประมง 1 เที่ยวเรือ ชาวประมงมีแนวโน้มในการจับปูม้าได้มากกว่าในปี 2545 ทั้ง 2 ชนิดเครื่องมือ

อัตราการจับทรัพยากรกุ้งทะเลจากเครื่องมืออวนลอยกุ้ง 3 ชั้น

	อัตราการจับ (ก.ก./เที่ยว)
ปี 2545 (พ.ย.45 - ก.พ.46)	3.34
กุ้งแชบ๊วย	2.92
กุ้งโอ๊ก	0.18
กุ้งอื่นๆ	0.48
ปี 2546 (พ.ย.46 - ก.พ.47)	5.39
กุ้งแชบ๊วย	4.58
กุ้งโอ๊ก	0.68
กุ้งอื่นๆ	0.13

สถานะทรัพยากรกุ้งทะเล

จากข้อมูลอัตราการจับกุ้งทะเลของเครื่องมืออวนลอยกุ้ง 3 ชั้น พบว่าในปี 2546 ในการออกทำการประมง 1 เที่ยวเรือ ชาวประมงมีแนวโน้มในการจับกุ้งทะเลได้มากกว่าในปี 2545

ภาพรวมทรัพยากรประมง

ทรัพยากรประมงโดยรวมของตำบลปากคลอง มีแนวโน้มสูงขึ้น เนื่องจากเมื่อเปรียบเทียบอัตราการจับสัตว์น้ำของทั้ง 2 ปี ได้แก่ ในปี 2545 ซึ่งเป็นปีแรกในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ ฯ และ ปี 2546 พบว่าสัตว์น้ำทั้ง 4 ชนิด มีแนวโน้มอัตราการจับสูงขึ้น ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากการดำเนินกิจกรรมของโครงการ ฯ ซึ่งมีกิจกรรมทั้งการปรับเปลี่ยนขนาดตาอวนพื้นท้องลอบปู การจัดตั้งธนาคารปู ปล่อยักษ์สัตว์น้ำและการสร้างจิตสำนึกในการทำประมงอย่างยั่งยืน

การเก็บข้อมูลด้านสมุทรศาสตร์ สิ่งแวดล้อม

และ

การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ผลการศึกษาคูณภาพน้ำในปี 2545-2546

ปัจจัยที่ศึกษา	ค่าเฉลี่ยที่วัดได้
อุณหภูมิ (°C)	27.16 – 32.11
ความเค็ม (ppt)	28.57 – 33.59
ปริมาณออกซิเจนในน้ำ (mg/l)	4.03 – 7.41
ความเป็นกรดเป็นด่าง	7.74 – 8.90
ความโปร่งแสงของน้ำ (m)	0.50 – 7.50
ปริมาณคลอโรฟิลล์ (mg/l)	0.05 – 11.10

คุณภาพน้ำที่เหมาะสมต่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ชนิดของปัจจัย	ปลากะพงขาว	ปลากะเกด	หอยแมลงภู่
อุณหภูมิ (°C)	≤ 33	26 - 33	24 - 33.5
ความเค็ม (ppt)	ได้ทั้งน้ำจืด และเค็ม	20-32	13 - 32
ปริมาณออกซิเจนในน้ำ (mg/l)	5	5	3.8 - 8
ความเป็นกรดเป็นด่าง	6.2 - 8.5	6.2 - 8.5	6.8 - 9.3
ความโปร่งแสงของน้ำ (m)	-	-	0.1 - 1.5
ปริมาณคลอโรฟิลล์ (mg/l)	-	-	6.5 - 25.1

สรุปผลการศึกษาด้านสมุทรกับการเพาะเลี้ยง

สภาพแวดล้อมทางทะเลในบริเวณที่ทำการศึกษพบว่า สามารถเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้ แต่จะมีปัญหาในช่วงฤดูกลาง ที่น้ำลงต่ำสุดและน้ำในอ่าวมีปริมาณน้อย ทำให้การหมุนเวียนของน้ำไม่ดีเท่าที่ควร คุณภาพน้ำในช่วงนั้นจึงต่ำกว่าเกณฑ์ความเหมาะสมต่อการเพาะเลี้ยง-บ้างเล็กน้อย จึงควรพิจารณาลดความหนาแน่นของสัตว์น้ำที่เลี้ยงในกระชัง และจำกัดจำนวนกระชัง ไม่ให้มีกระชังมากจนไปขัดขวางการหมุนเวียน ของน้ำในบริเวณอ่าวปะทิว

ผลการดำเนินโครงการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง โดยชุมชน อ.ปะทิว จ.ชุมพร ระยะที่ 1(2544-2546)

ผลการดำเนินโครงการ :การจัดการทรัพยากรชายฝั่งและการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

การประกาศเขตพื้นที่โครงการ

ชาวประมงเข้าร่วมในการ
พิจารณากำหนดพื้นที่โครงการ

พื้นที่จัดการ
ประมง

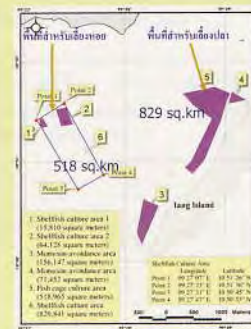
ที่ตั้งโครงการ

ประกาศจังหวัดชุมพร :

ห้ามใช้ฉวนลาก, อวนรุน, ทรายทอด, ที่ประมง

การจัดการพื้นที่ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง

อุปถัมภ์สนับสนุนการพัฒนา
แผนและนโยบาย
"อินทนิล"
ดำเนินการในปี 2548

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชุมชน

เป็นจุดเริ่มต้นการมีส่วนร่วมของชุมชน
แบบอาสาสมัคร

กิจกรรมกลุ่มสตรี: การจัดตั้งธุรกิจชุมชนและการพัฒนา

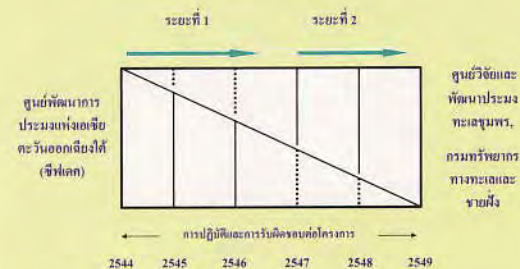

- พัฒนาศักยภาพของสตรีและธุรกิจชุมชน
- สร้างเสริมความเข้มแข็งของการ
เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

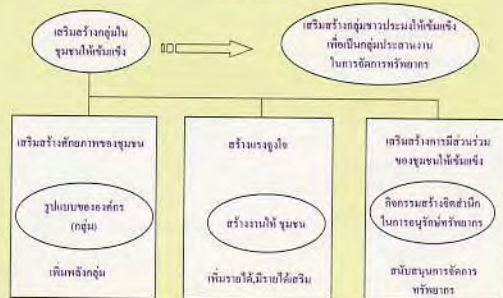

แผนการดำเนินงานในระยะที่ 2 (2547-2549)

แผนงานการถ่ายโอนงานในโครงการ

ทิศทางในการดำเนินโครงการ : เสริมสร้างความ เข้มแข็งของชุมชนและองค์กร

แผนปฏิบัติการโครงการจัดการทรัพยากรชายฝั่งโดยชุมชน

กิจกรรม	ปี 2548	ปี 2549
กิจกรรมที่ 1	- เก็บข้อมูลทางพื้นดินและน้ำ และ การสำรวจสภาพเศรษฐกิจและสังคม	- ติดตามและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ในการ ประเมินโครงการ
กิจกรรมที่ 2	- ปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานกลุ่ม ชาวประมง และการมีส่วนร่วมเพื่อการ จัดการทรัพยากรชายฝั่ง	- เสริมสร้างความเข้มแข็ง การมีส่วนร่วม ของคนในชุมชนเพื่อทำหน้าที่ในการ จัดการทรัพยากร
กิจกรรมที่ 3	- สนับสนุนกลุ่มสตรี (แม่บ้าน) ในการ พัฒนาผลิตภัณฑ์ และการจัดการ	- เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มสตรีและ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนิน กิจกรรมของกลุ่ม

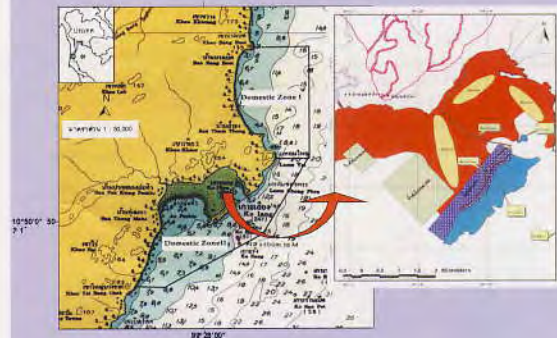
แผนปฏิบัติการโครงการจัดการทรัพยากรชายฝั่งโดยชุมชน

กิจกรรม	ปี 2548	ปี 2549
กิจกรรมที่ 4	- จัดหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อ เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้ เข้มแข็ง	- จัดฝึกอบรม การมีส่วนร่วมของ ชุมชน เพื่อการพัฒนา สหกรณ์ ในการ วางแผนและพัฒนาชุมชน
กิจกรรมที่ 5	- การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารและ เทคโนโลยี	- ถ่ายทอดข้อมูลและข่าวสาร ที่ทันสมัยอย่างต่อเนื่องให้กับชุมชน

**การมีส่วนร่วมของชุมชน:
กรณีศึกษาการจัดการพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง
Participatory: Coastal Aquaculture Management**

วิโรจน์ คงอาษา
Wirot Kong-asa

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง จ.ชุมพร
Chumphon Marine Fisheries Research and Development Center

พื้นที่ : อ่าวทุ่งมหา

การใช้ประโยชน์ :

1. กิจกรรมการเพาะเลี้ยงฯ
 - เลี้ยงหอยแมลงภู
 - เลี้ยงปลาในกระชัง
2. ที่จอดเรือหลบมรสุม

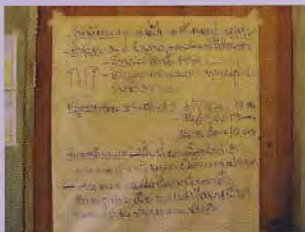
การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อ่าวทุ่งมหา

ประกาศจังหวัดชุมพร พ.ศ. 2527

การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อ่าวทุ่งมหา

ปัญหา

1. พื้นที่เพาะเลี้ยงฯ กระจัดกระจาย
2. พื้นที่เพาะเลี้ยงฯ บางจุด อยู่ในเขตออกเรือประมง
3. พื้นที่ตามประกาศจังหวัด พ.ศ. 2527 ไม่ครอบคลุม ถึงกิจกรรมที่มีอยู่ของชาวประมง

การดำเนินการ

การประชุมของชุมชนในการจัดการพื้นที่เพาะเลี้ยงฯ

ชุมชน : ตำบลปากคลอง	
จำนวนครั้งที่ประชุม	7
จำนวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	253
จำนวนหน่วยงานภาครัฐที่เข้าร่วมประชุม	3
จำนวนกลุ่มภาคเอกชนที่เข้าร่วมประชุม	-

การดำเนินการ

การดำเนินการ

ผลการประชุมของชุมชนในการจัดการพื้นที่เพาะเลี้ยงฯ

1. ปรับเปลี่ยนประกาศจังหวัดชุมพร พ.ศ. 2527 จากที่จับสัตว์น้ำประเภทที่อนุญาตเลี้ยงหอยแมลงภู เป็นที่จับสัตว์น้ำประเภทที่อนุญาตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
2. พื้นที่ตามข้อ 1 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ หอยและปลาในกระชัง เพื่อความถูกต้องและเป็นระเบียบ
3. พื้นที่ตามข้อ 1 และ 2 ควรขยายพื้นที่เพื่อรองรับการส่งเสริมอาชีพ แต่ไม่ส่งผลกระทบต่ออาชีพประมงอื่นๆ
4. การประกาศกำหนดพื้นที่ตามข้อ 1 และ 2 ต้องกำหนดพื้นที่สำหรับอยู่อาศัย และพื้นที่สำหรับหลบมรสุมสำหรับเรือประมงด้วย

การดำเนินการ

การดำเนินการ

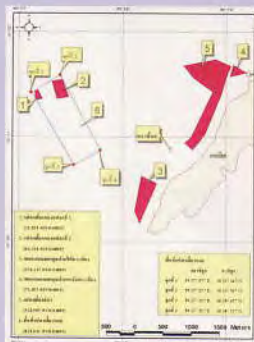
การจัดทำพื้นที่เพื่อจัดทำเป็นประกาศจังหวัด

ทอสรุปได้ดังนี้

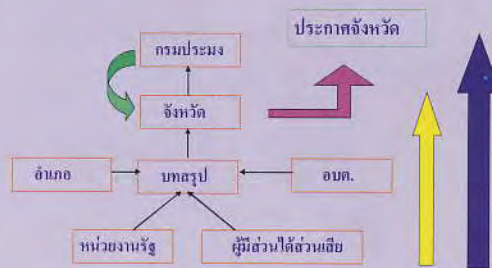
1. ประเภทที่อนุญาตทะเลสาบ (ปลาในกระชัง) เนื้อที่ 316.2 ไร่ (505,972 ตารางเมตร)
2. ประเภทที่อนุญาตทะเลสาบ (หอย) เนื้อที่ 518.65 ไร่ (829,841 ตารางเมตร)
3. พื้นที่หอยมรณะสำหรับเรือประมง

แปลงที่ 3 เนื้อที่ 97.59 ไร่ (156,147 ตารางเมตร)
แปลงที่ 4 เนื้อที่ 44.66 ไร่ (71,453 ตารางเมตร)

การดำเนินการ

กระบวนการในการจัดทำเป็นประกาศจังหวัด

สิ่งที่ต้องดำเนินการหลังการเปลี่ยนแปลงประกาศฯ

1. การจัดสรรพื้นที่ทะเลสาบ ให้ผู้สนใจ
2. การควบคุมดูแลพื้นที่ทะเลสาบ โดยชุมชน และอบต.

สรุป

กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจในท้องถิ่น

สุมิตรา เรืองสวัะกุล¹
นพรัตน์ นาสูล²
จิรภา คำหงษา²

¹ ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

² ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง (ชุมพร)

วัตถุประสงค์

- เพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนประมง เพื่อลดแรงกดดันการทำการประมง
- พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปสัตว์น้ำให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มมูลค่าให้กับแม่บ้านประมง
- พัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มีประสิทธิภาพ

แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน

1. ส่งเสริมให้กลุ่มแม่บ้านประกอบอาชีพเสริม เช่น กิจกรรมแปรรูปสัตว์น้ำ
2. ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง เช่น เลี้ยงปลาในกระชัง
3. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

- เดือนพฤษภาคมอบรมแปรรูปสัตว์น้ำและการบรรจุภัณฑ์ให้กับกลุ่มแม่บ้าน

- ก่อตั้งกลุ่มแม่บ้านประมงหมู่ที่ 1

- ก่อตั้งกลุ่มแม่บ้านประมงหมู่ที่ 3

- เดือนมิถุนายนก่อตั้งกลุ่มแม่บ้านประมงหมู่ที่ 7

การดำเนินงานปี 2545

- นำตัวแทนแม่บ้านประมงจาก 3 หมู่บ้านดูงานการแปรรูปสัตว์น้ำที่ จ.ระยอง

- นำตัวแทนแม่บ้านเข้าร่วมสัมมนาเรื่องการทำธุรกิจและการตลาด

- เดือนมีนาคมกลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 1 เริ่มทำกิจกรรมการแปรรูปสัตว์น้ำ

ผลที่ได้รับในปี 2545

- ในพื้นที่ด.ปากคลองมีผลิตภัณฑ์แปรรูปเกิดขึ้นหลายรูปแบบ

- สินค้าของกลุ่มแม่บ้านเริ่มเป็นที่รู้จักในตลาดระดับประเทศ

- การทำกิจกรรมแปรรูปสัตว์น้ำของกลุ่มแม่บ้านขาดความต่อเนื่อง

การดำเนินงานปี 2546-2547

- ศึกษาการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการแปรรูปสัตว์น้ำของกลุ่มแม่บ้านภาคประมง

- อบรมการแปรรูปให้กับกลุ่มแม่บ้านภาคเกษตรในพื้นที่โครงการฯ

- อบรมการทำบัญชีเบื้องต้นให้กับกลุ่มแม่บ้าน

- ศึกษาดูงานการจัดการกลุ่มให้มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการแปรรูปสัตว์น้ำของกลุ่มแม่บ้านประมง

- กลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 1 มีการทำกิจกรรมแปรรูปสัตว์น้ำได้ต่อเนื่องมากกว่ากลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 3 และ 7

ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 1 ทำกิจกรรม ได้ต่อเนื่อง

- จำนวนสมาชิก
- อายุของสมาชิก
- อาชีพหลัก

จำนวนสมาชิก

กลุ่มแม่บ้าน	จำนวนรวม (ร้อยละ)	ผู้ออกสัมภาษณ์	ร้อยละ
กลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 1	79 (64.8)	53	67.1
กลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 3	21 (17.2)	12	57.1
กลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 7	22 (18.0)	15	68.2
รวม	122 (100.00)	80	64.1

อายุของสมาชิก

ช่วงอายุ	กลุ่มแม่บ้าน		หมู่ที่ 1		หมู่ที่ 3		หมู่ที่ 7	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
20-30	14	17.50	9	16.98	2	16.67	3	20.00
31-40	28	35.00	14	26.42	5	41.67	9	60.00
41-50	22	27.50	15	28.30	4	33.33	3	20.00
51-60	9	11.25	9	16.98	0	0.00	0	0.00
61-70	5	6.25	4	7.55	1	8.33	0	0.00
71-80	2	2.50	2	3.77	0	0.00	0	0.00
รวม	80	100.00	53	100.00	12	100.00	15	100.00

อาชีพประมง

กลุ่มแม่บ้าน	ทำประมง		ไม่ทำประมง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 1	17	32.10	36	67.90
กลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 3	9	81.80	3	18.20
กลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 7	11	73.30	4	26.70

การทำงานใน 1 วัน	กลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 1	กลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 3	กลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 7
เช้า-เช้า	5 (17.9)	1 (7.1)	2 (15.4)
เช้า-บ่าย	0 (0.00)	1 (7.1)	1 (7.7)
เช้า-ค่ำ	5 (17.9)	7 (50.0)	6 (46.2)
กลางคืน	18 (64.2)	5 (35.8)	4 (30.7)
จำนวนครัวเรือน	28 (100.0)	14 (100.0)	13 (100.0)

การอบรมหลักสูตรการแปรรูปให้กับกลุ่มแม่บ้าน

การอบรมหลักสูตรการทำผ้าบาติก

การอบรมหลักสูตรการทำบัญชีเบื้องต้น

นำผู้เชี่ยวชาญด้านการแปรรูปมาให้คำแนะนำ

ศึกษาดูงานการจัดการกลุ่ม

การอบรมหลักสูตรการจัดการทรัพยากรประมง

ผลที่ได้รับในปัจจุบัน

- กลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 1 มีสินค้าออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่องและได้รับ อ.ช. จากสาธารณสุข
- กลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 3 และ 7 ขณะนี้หยุดกิจกรรมการแปรรูปสัตว์น้ำ
- กลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 4 มีสินค้าออกสู่ตลาดในพื้นที่ใกล้เคียงอย่างต่อเนื่อง
- กลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 6 มีขอคำสั่งซื้อเสื้อจากกลุ่มแม่บ้านและกลุ่มต่างๆในพื้นที่

แผนต่อไปของโครงการฯ

- สนับสนุนกลุ่มแม่บ้านที่ทำกิจกรรมได้ต่อเนื่อง โดยการนำผู้เชี่ยวชาญด้านอาหารมาแนะนำและปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน
- จัดให้มีการอบรมและศึกษาดูงานตามความต้องการของกลุ่มเพื่อพัฒนาศักยภาพของสมาชิก
- จัดทำแผนแก้ไขให้กับกลุ่มแม่บ้านที่ต้องการทำกิจกรรมแต่มีปัญหาด้านการจัดการ
- นำเสนอผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านในงานต่างๆของชุมชน เพื่อเป็นการแนะนำสินค้าของกลุ่ม

การจัดการด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

โดย

นางนพรัตน์ นาสุชล

นักวิชาการประมง 5

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง

วัตถุประสงค์

- ส่งเสริมการใช้อาหารสำเร็จรูปแทนปลาสดในการเลี้ยงปลาในกระชัง
- เพิ่มทางเลือกในการเลี้ยงสัตว์น้ำชนิดอื่น เช่น หอยหวาน

เป้าหมาย

เพื่อลดจำนวนเครื่องมือที่ทำลายทรัพยากร เช่น อวนรุน

การเลี้ยงปลาในกระชังในพื้นที่ตำบลปากคลอง ใช้ปลาสดที่ได้จากการประมงอวนรุนเป็นอาหาร แต่ในพื้นที่โครงการเครื่องมือประมงชนิดนี้เป็นเครื่องมือที่ห้ามทำการประมง ทางโครงการฯ จึงหาแนวทางปรับเปลี่ยนวิธีการเลี้ยงโดยใช้อาหารสำเร็จรูปแทน และเพิ่มทางเลือกในการเลี้ยงสัตว์น้ำ

กิจกรรมที่ดำเนินการ

การฝึกอบรมและดูงาน

ในปี 2545 จัดฝึกอบรมหลักสูตรการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อให้ความรู้พื้นฐานด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

กิจกรรมที่ดำเนินการ

การฝึกอบรมและดูงานปี 2546

หลักสูตรการเพาะเลี้ยงหอยหวาน

ดูงานการเลี้ยงหอยหวานในกระชังที่ จ.ชลบุรี

กิจกรรมที่ดำเนินการ

การดูงานปี 2547

ดูงานด้านการเลี้ยงปลาในกระชัง โดยการใช้อาหารสำเร็จรูป ที่ จังหวัดกระบี่ และ ตรัง

กิจกรรมที่ดำเนินการ

การทดลองเลี้ยงหอยหวานในกระชัง

วัตถุประสงค์

ศึกษาศักยภาพของพื้นที่ต่อการเจริญเติบโตของหอยหวาน

กิจกรรมที่ดำเนินการ

การทดลองเลี้ยงหอยหวานในกระชัง

ทดลองเลี้ยงหอยหวานในกระชังทั้งหมด 3 กระชัง

ปล่อยหอยขนาด 1 ซม. อัตราการปล่อย 2000 ตัว/ตารางเมตร

เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2547

การทดลองเลี้ยงหอยหวานในกระชัง

วัสดุอุปกรณ์

1. กระชังไฟเบอร์กลาส ขนาด 2*3 เมตร หน้า 5 มม. สูง 15 ซม.
2. ใช้เหล็กขนาด 5/8 นิ้ว ประกอบเป็นโครงกระชัง
3. ใช้ขี้วัวในล่อนขนาด 0.3-0.5 ซม. และ ขนาด 0.5-1 ซม.

การทดลองเลี้ยงหอยหวานในกระชัง

วิธีดำเนินการ

กลุ่มผู้เพาะเลี้ยงเป็นคนดูแลและให้อาหาร โดยให้อาหาร และให้หอยเมลงภูเป็นอาหารเสริม จัดบันทึกน้ำหนักอาหาร วันที่ทำความสะอาดกระชัง ตลอดจนวันที่ เปลี่ยนขนาดทรายพื้นกระชัง โดยเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ จะสุ่ม วัดน้ำหนักทุก 15 วัน

การเจริญเติบโต

วันที่	ความยาวเฉลี่ย(ซม.)		
	กระชังที่ 1	กระชังที่ 2	กระชังที่ 3
28 เม.ย. 47	1.26	1.19	1.25
17 พ.ค. 47	1.68	1.67	1.68
1 มิ.ย. 47	1.63	1.70	1.72
15 มิ.ย. 47	1.82	1.81	1.86
2 ก.ค. 47	2.00	-	2.12
14 ก.ค. 47	2.30	-	2.27
30 ก.ค. 47	2.44	2.50	2.43
16 ส.ค. 47	2.56	2.66	2.59

ปัญหาและอุปสรรค

1. ขนาดกระชังยังไม่เหมาะสมในพื้นที่ (ใหญ่เกินไป)
2. ขณะเลี้ยงได้ 2 เดือน กระชังแตกทำให้ต้องนำหอยมารวมกัน ซึ่งก่อให้เกิดข้อผิดพลาดในการทดลอง

การมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลปากคลอง “การจัดการทรัพยากรและพัฒนาชุมชน”

จินดา เพชรกำเนิด¹ และคงไพบ ทรายยานิช²

¹ ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง (Chumphon Marine Fisheries Research and Development Center)

² ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asian Fisheries Development Center)

กิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน

- การกำหนดเขตพื้นที่ทำการประมง
- การกำหนดเขตพื้นที่เพาะเลี้ยง
- การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ
- การอนุรักษ์ทรัพยากรปู
- การปรับปรุงทัศนียภาพบริเวณริมถนนในหมู่บ้าน

กิจกรรมกำหนดเขตพื้นที่ทำการประมง

1. เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแล รักษาจัดการ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างถูกต้อง เสมอภาค และยุติธรรม
2. ลดปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างชาวประมงพื้นบ้าน และชาวประมงพาณิชย์

การดำเนินงาน

ประกาศจังหวัดชุมพร
เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2545

ห้าม
เรืออวนลาก อวนรุน
และคราดหอย
ทำการประมง

กิจกรรมการกำหนดเขตพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

1. ควบคุมจำนวนเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวนกระชัง และพื้นที่ในการวางกระชัง
2. เปลี่ยนพื้นที่อนุญาตเลี้ยงหอยเดิมเป็นพื้นที่เพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง
3. เพื่อประกาศเขตพื้นที่เลี้ยงปลาและเลี้ยงหอยให้ถูกต้องตามกฎหมาย

กิจกรรมการกำหนดเขต
พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

กิจกรรมต่อเนื่อง

1. การสำรวจเพื่อการหาความเหมาะสมของจำนวนกระชังและความหนาแน่นของสัตว์น้ำ
2. ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาระบบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้ยั่งยืน

การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ

1. พื้นฟูทรัพยากรในแหล่งประมง
2. การมีส่วนร่วมของชาวบ้านตำบลปากคลอง ในการเพิ่มผลผลิตทรัพยากรสัตว์น้ำ

การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในกิจกรรมปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ

ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการเตรียมสถานที่

สนับสนุนเรือเพื่อการปล่อยสัตว์น้ำไปปล่อย

การปล่อยพันธุ์กุ้งกุลาดำ กุ้งแชบ๊วย ปูม้า ปูดำ และปลากะพงขาว

ปล่อยสัตว์น้ำต่อเนื่องทุกปี

การอนุรักษ์ทรัพยากรปู

- ธนาคารปู
- การปรับเปลี่ยนขนาดตาอวนพื้นที่ต้องลอบปูม้า

กิจกรรมธนาคารปู

ข้อกำหนดของกลุ่ม

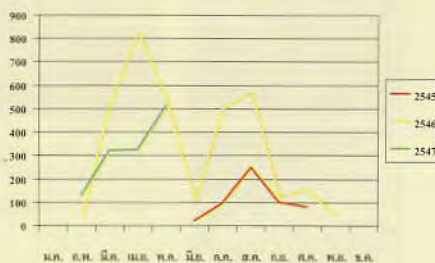
เงื่อนไขการเป็นสมาชิก สมาชิกต้องนำปูไข่นอกกระดองใส่ในกระชังเดือนละไม่ต่ำกว่า 30 ตัว เป็นเวลา 1 ปี

ระเบียบการใช้เงินกองทุน

1. ใช้ในการรักษาพยาบาล
2. ซ่อมแซมเครื่องมือประมงเรือ
3. กิจกรรมอื่นต้องได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกองทุน
4. สมาชิกเงินก้อนละ 500 บาทพร้อมดอกเบี้ย

จำนวนปูไข่นอกกระดองที่ชาวประมงบริจาคให้ธนาคารปู

กิจกรรมการปรับเปลี่ยนขนาดตาอวนพื้นที่ต้องลอบปูม้า

ความสำคัญและความเป็นมา

- ปูม้าขนาดเล็กถูกจับขึ้นมาจำหน่ายจำนวนมาก
- ปัญหาข้อขัดแย้งในการทำประมงระหว่างอวนปูและลอบปู

การประมงลอบปู

เครื่องมือประมง

- ครีวเรือลอบปู 20 ครีวเรือน
- เรือหางยาวขนาด 6 - 11 เมตร
- เครื่องยนต์ 5 - 13 แรงม้า
- จำนวนลอบปูที่จับ 50 - 350 ถัก
- ขนาดลอบ กว้าง x ยาว x สูง = 36x52x18 เซนติเมตร

ลอบปู

ขนาดตาอวนพื้นที่ต้องลอบ 1.2 นิ้ว

ขนาดตาอวนพื้นที่ต้องลอบ 2.5 นิ้ว

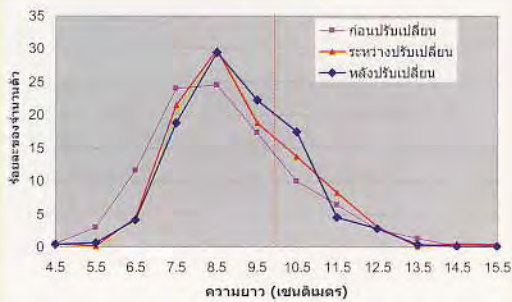
แหล่งทำการประมงลอบปู

ขนาดปูม้าที่จับได้

ช่วงเวลา	เพศ	ขนาด ครกบด (ซ.ม.)	ความยาว เฉลี่ย (ซ.ม.)	ขนาดที่พบ มาก (ซ.ม.)	ขนาดที่พบ น้อย (ซ.ม.)	ร้อยละที่มีขนาด เล็กกว่าขนาด การเริ่มจับปู	แหล่งที่มาของ ข้อมูล
ก่อน	?	4.5-13.5	8.56	7.50	6.50	17.45	(ตามร. 2527)
	?	4.5-13.5	8.71	8.50	9.74	63.36	(จับคน 1,2544)
ระหว่าง	?	6.5-14.0	8.98	8.50	6.50	4.20	(ตามร. 2527)
	?	4.5-15.5	9.10	8.50	9.74	54.28	(จับคน 1,2544)
หลัง	?	6.5-12.5	9.06	8.50	6.50	4.18	(ตามร. 2527)
	?	4.5-13.5	9.00	8.50	9.74	51.98	(จับคน 1,2544)

ขนาดปูม้าที่จับได้

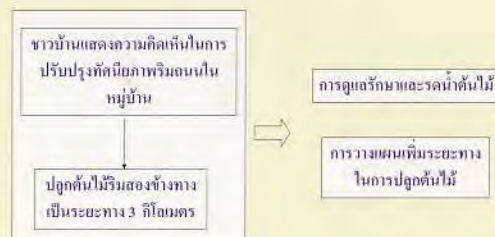
การรวมกลุ่มของชาวประมง
และการปรับเปลี่ยนขนาดตาอวนพื้นที่ลอบ

- แรกเริ่ม สมาชิก 13 คน
- ปัจจุบัน สมาชิก 21 คน
- เงินทุนหมุนเวียนเพิ่มขึ้นประมาณ 5,000 บาท
- มีการปรับเปลี่ยนมาใช้อวนปูขนาดตาอวน 2.5 นิ้ว ทั้งหมด ตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ 2547

การปรับปรุงทัศนียภาพบริเวณริมถนนในหมู่บ้าน

1. เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ
2. ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนาชุมชนของตน
3. ใช้ประโยชน์จากแผนที่ที่ได้จากการสำรวจหมู่บ้านเพื่อการพัฒนาชุมชน

การดำเนินงาน

ภาพกิจกรรม

การฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมศักยภาพการมีส่วนร่วมของชุมชน

ชาวประมง

ผู้นำชุมชน

อบรมด้านการจัดการและฟื้นฟูทรัพยากร

การฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมศักยภาพการมีส่วนร่วมของชุมชน

สตรี

นักเรียน

อบรมด้านการจัดการและฟื้นฟูทรัพยากร

สวัสดี

กิจกรรมพัฒนาระบบวิธีการการใช้ทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืน

จัดทำสื่อต่างๆเพื่อประชาสัมพันธ์
และปลูกจิตสำนึกในการจัดการทรัพยากรประมง

โดย

จิตติพร กุญชรินทร์

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง

แผนพับแนะนำโครงการ

โปสเตอร์แนะนำ
กิจกรรมต่างๆในโครงการ

โปสเตอร์ณรงค์
การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

แม่แบบ
“2 ปีกับโครงการจัดการ
ทรัพยากรประมงชายฝั่ง
โดยชุมชน”
ปี 2544-2546

แม่แบบ
“2 ปีกับโครงการจัดการ
ทรัพยากรประมงชายฝั่ง
โดยชุมชน”
ปี 2544-2546

เอกสารวิชาการของโครงการ

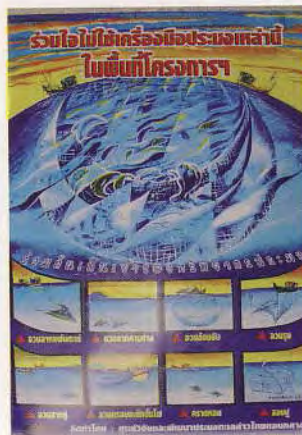

સમત

- ร.ร.บ้านน้ำพุ
- ร.ร.บ้านถ้ำทอง
- ร.ร.บ้านบ่อสำโรง
- ร.ร.วัดบางแหวน
- ร.ร.บ้านปากคลอง
- ร.ร.บ้านเบนไร่

โปสเตอร์
เผยแพร่ประชาสัมพันธ์
รณรงค์ไม่ใช้เครื่องมือประมง

อวนลากแผ่นตะเภา
อวนลากคานต่าง
อวนล้อมจับ
อวนรุน
อวนลากคู่
อวนครอบปลาทะตักปั่นไฟ
คราดหอย
ออบปู

ในพื้นที่โครงการฯ

กิจกรรมฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง
โครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร
 Locally Based Coastal Fisheries Management in Pathew District, Chumphon Province

กิจกรรมฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งเป็นหนึ่งใน 6 กิจกรรมของโครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร (Locally Based Coastal Fisheries Management in Pathew District, Chumphon Province) ซึ่งได้ดำเนินการในพื้นที่ตำบลปากคลอง อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืนในระดับพื้นที่ รวมทั้งฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง และยกระดับรายได้ของชุมชนประมงชายฝั่ง โดยมีแนวทางในการจัดการประมงโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและบริหารโครงการร่วมกับภาครัฐ ในกิจกรรมฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง มีการแบ่ง กิจกรรมย่อยออกเป็น 2 กิจกรรม คือ การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำเสริมในธรรมชาติ ตามชนิดและขนาดที่เหมาะสม กับแหล่งน้ำ และการจัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเลโดยที่ชุมชนต้องให้ความเห็นชอบ โดยได้กำหนดเป้าหมาย ในระยะเวลา 5 ปีของโครงการฯ ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เป้าหมายตามแผนปฏิบัติงานโครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน อ.ปะทิว จ.ชุมพร

กิจกรรม	เป้าหมาย					รวม
	2545	2546	2547	2548	2549	
1. ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ(ตัว)	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000
2. จัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเล(แห่ง)	-	2	-	-	-	2

ผลการดำเนินงาน

1. การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง ซึ่งเป็นหน่วยงานปฏิบัติการของกรมประมงได้ร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ของกรมประมง เช่น สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งจังหวัดชุมพรและสถานีเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งจังหวัดระนองในการสนับสนุนพันธุ์สัตว์น้ำ เช่น ปลากระพงขาว กุ้งแชบ๊วยและปูม้า สำหรับปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ องค์การบริหารส่วนตำบลปากคลองซึ่งสนับสนุนงบประมาณในการจัดพิธีการ กลุ่มชาวประมงที่สนับสนุนเรือสำหรับนำสัตว์น้ำไปปล่อยในพื้นที่ที่เหมาะสมตามชนิดของสัตว์น้ำ และประชาชนในชุมชนที่ร่วมกิจกรรมดังกล่าว สัตว์น้ำที่นำมาปล่อยจะมีขนาดที่ค่อนข้างใหญ่เพื่อเป็นการเพิ่มให้มีอัตราการรอดสูง

จากตารางที่ 2 จะเห็นว่าสัตว์น้ำที่นำมาปล่อยจะเป็นสัตว์น้ำที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจทั้งสิ้นและมีจำนวนมากกว่าเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยในปี 2545 ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำรวมทั้งสิ้น 1,000,000 ตัว ปี 2546 ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำรวม 2,240,300 ตัวและปี 2547 ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำรวม 110,300 ตัว อย่างไรก็ตาม นอกจากพันธุ์สัตว์น้ำที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจแล้ว ทางโครงการฯ ยังมีแนวคิดที่จะปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำในชนิดที่เคยพบในพื้นที่โครงการฯ แต่ปัจจุบันพบน้อยลงเพื่อเป็นการรักษาสมดุศลตามธรรมชาติ เช่น หอยชักตีน โดยการนำพันธุ์ที่พบในพื้นที่ให้ทางศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งประจวบคีรีขันธ์เป็นผู้ดำเนินการเพาะพันธุ์อยู่ในขณะนี้

ตารางที่ 2 ชนิดสัตว์น้ำที่ปล่อยลงสู่ธรรมชาติในพื้นที่โครงการฯ

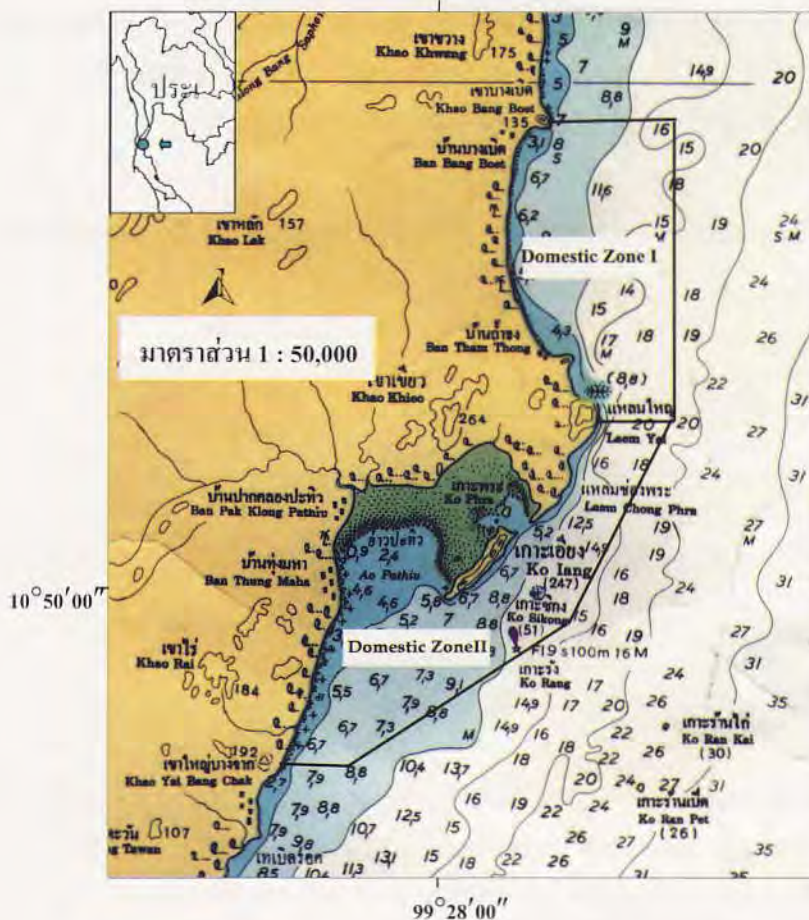
วัน/เดือน/ปี	ชนิดสัตว์น้ำ	ขนาด	จำนวน	รวม
7 สิงหาคม 2545	กุ้งแชบ๊วยและกุลาคำ	P 45	1,000,000	1,000,000
23 มิถุนายน 2546	กุ้งแชบ๊วย	P 45	1,000,000	1,020,300
	ปลากะพงขาว	1 นิ้ว	20,000	
	ปูม้า	พ่อ-แม่พันธุ์	300	
8 ธันวาคม 2546	กุ้งแชบ๊วย	P 45	1,200,000	1,220,000
	ปลากะพงขาว	1 นิ้ว	20,000	
30 มีนาคม 2547	ปลากะพงขาว	1 นิ้ว	20,000	40,300
	ปูม้า	6 ซม.	20,000	
	ปูดำ	พ่อ-แม่พันธุ์	300	
10 สิงหาคม 2547	ปลากะพงขาว	1 นิ้ว	50,000	70,000
	ปูม้า	6 ซม.	20,000	

2. การจัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเล

กรมประมงได้ดำเนินการจัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเลในพื้นที่โครงการฯ แล้วเสร็จในเดือนมีนาคม 2547 จำนวน 2 แห่ง เหตุที่ล่าช้ากว่ากำหนดเนื่องจากในปี 2545 กรมประมงอยู่ระหว่างการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารงานตามนโยบายของรัฐบาลทำให้การดำเนินการจัดสร้างเกิดความล่าช้า แหล่งอาศัยสัตว์ทะเลที่ได้จัดสร้างเป็นแบบแท่งคอนกรีตขนาด 1.5 X 1.5 X 1.5 เมตร จำนวนแห่งละ 600 แห่ง โดยมีพิกัดดังต่อไปนี้

		Lat.	Long.
แห่งที่ 1	A.	10° 49' 00" N	99° 28' 51" E
	B.	10° 49' 00" N	99° 29' 21" E
	C.	10° 48' 30" N	99° 28' 42" E
	D.	10° 48' 30" N	99° 28' 12" E
แห่งที่ 2	A.	10° 48' 12" N	99° 28' 03" E
	B.	10° 48' 12" N	99° 28' 18" E
	C.	10° 47' 12" N	99° 27' 00" E
	D.	10° 47' 12" N	99° 26' 45" E

ในการดำเนินการจัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเล กรมประมงจะเป็นผู้ดำเนินการในการจัดวางเองโดยใช้เรือเขากวางซึ่งเป็นเรือที่ต่อขึ้นสำหรับดำเนินการจัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเลโดยเฉพาะ และจะมีเจ้าหน้าที่จากศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAFDEC) เข้ามาสังเกตการจัดวาง

รูปที่ 1 แสดงพื้นที่จัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเลในบริเวณโครงการฯ

การติดตามผลการดำเนินงาน

ทำการสำรวจรวบรวมข้อมูลจากชาวประมงวนลอยกุ้งสามชั้นเป็นประจำทุกเดือน เดือนละประมาณ 4 – 5 วัน โดยทำการเก็บรวบรวมใน 2 ลักษณะ คือ

1. สัมภาษณ์ชาวประมงที่ใช้เครื่องมือประมงวนลอยกุ้งสามชั้น เพื่อทราบถึงแหล่งและฤดูกาลทำการประมง จำนวนและขนาดของเรือ และเครื่องมือทำการประมง
2. สุ่มตัวอย่างกุ้งทะเลที่ได้จากเครื่องมือประมงวนลอยกุ้งสามชั้น ทำการคัดแยกชนิด วัดขนาดความยาวตลอดตัว (TL) คือความยาวตั้งแต่ปลายกิริจนถึงปลายหาง หน่วยที่ใช้คือเซนติเมตร และชั่งน้ำหนัก

จากการเก็บข้อมูลการประมงกุ้งทะเลจากเครื่องมือวนลอยกุ้งสามชั้นในพื้นที่โครงการฯ ซึ่งส่วนใหญ่จะทำการประมงในช่วงมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ คือระหว่างเดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ของปีถัดไป โดยพบว่าอัตราการจับกุ้งทะเลเฉลี่ยจากการสุ่มตัวอย่างที่มีการซื้อขายในปี 2545 คือตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2545 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2546 มีอัตราการจับเฉลี่ย 6.91 กิโลกรัม/เที่ยว เป็นสัตว์น้ำเป้าหมาย คือ กลุ่มกุ้งทะเล 3.34 กิโลกรัม/เที่ยวหรือ 51.81% ในองค์ประกอบของกลุ่มกุ้งทะเลแบ่งออกเป็นกุ้งแบริย (Penaeus merguensis) ร้อยละ 77.63 กุ้งโอคัก (Metapenaeus affinis) ร้อยละ 6.10 และกุ้งอื่นๆ เช่น กุ้งกุลาดำ (Penaeus monodon) กุ้งกุลาลาย (Penaeus semisulcatus) ร้อยละ 16.27 และในปี

2546 ซึ่งตรงกับช่วงเดียวกันของปีก่อน มีอัตราการจับสัตว์น้ำ 6.34 กิโลกรัม/เที่ยว ประกอบด้วยสัตว์น้ำกลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มกุ้งทะเล 5.39 กิโลกรัม/เที่ยวหรือร้อยละ 85.02 ในองค์ประกอบของกลุ่มกุ้งแบ่งออกเป็นกลุ่มกุ้งแชบ๊วยร้อยละ 84.97 กุ้งโอคักร้อยละ 12.62 และกุ้งอื่นๆ อีกร้อยละ 2.41

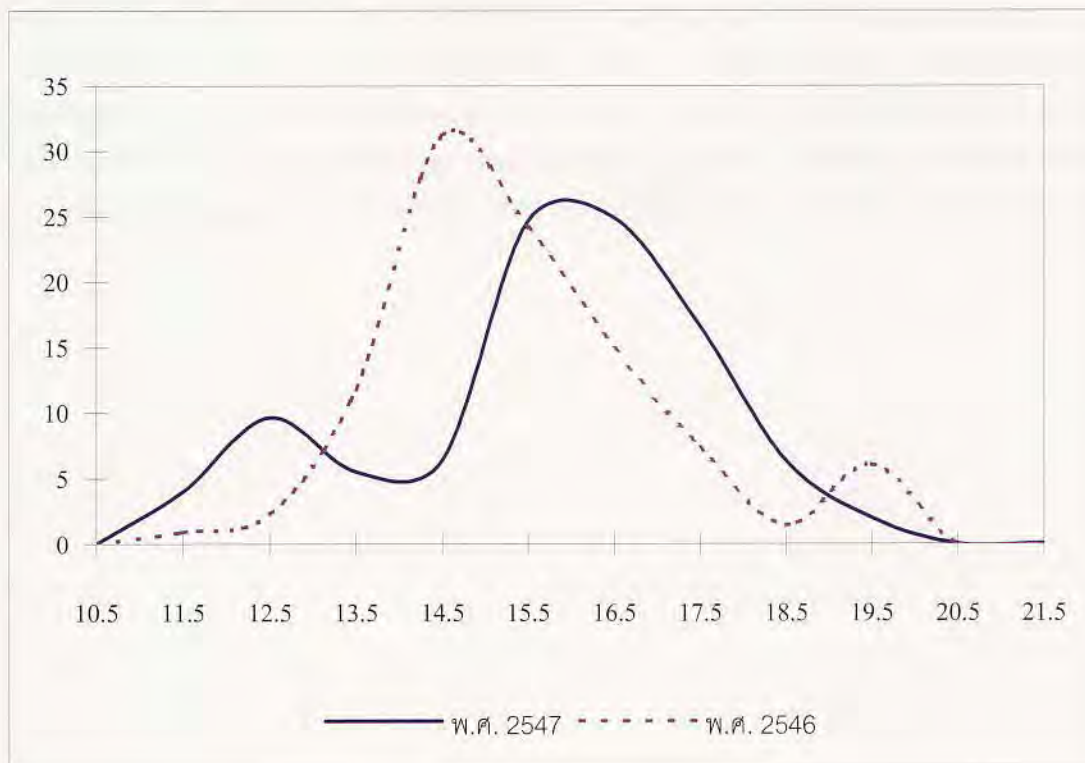
ตารางที่ 3 อัตราการจับและองค์ประกอบชนิดกุ้งทะเลที่จับได้จากเครื่องมืออวนลอยกุ้งสามชั้นในตำบลปากคลอง

ชนิดสัตว์น้ำ	อัตราการจับเฉลี่ย (กิโลกรัม/เที่ยว)			
	พย.45 – กพ.46		พย.46 – กพ.47	
	CPUE	%	CPUE	%
กุ้งทะเล	3.34	100.00	5.39	100.00
กุ้งแชบ๊วย	2.92	77.63	4.58	84.97
กุ้งโอคัก	0.18	6.10	0.68	12.62
กุ้งอื่นๆ	0.48	16.27	0.13	2.41

จากการเก็บข้อมูล พบว่าในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2545 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2546 พบว่ากุ้งแชบ๊วย (*P. merguensis*) มีความยาวเฉลี่ย 15.53 เซนติเมตร ขนาดโดยเฉลี่ย 38 ตัว/กิโลกรัม กุ้งโอคัก (*M. affinis*) มีความยาวเฉลี่ย 11.01 เซนติเมตร ขนาดโดยเฉลี่ย 82 ตัว/กิโลกรัม ส่วนในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2546 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2547 ขนาดของกุ้งตัวอย่างที่ได้จากเครื่องมืออวนลอยกุ้งสามชั้นมีขนาดโตขึ้นเล็กน้อย กุ้งแชบ๊วยมีความยาวเฉลี่ย 15.73 เซนติเมตร ขนาดโดยเฉลี่ย 32 ตัว/กิโลกรัมและกุ้งโอคักมีความยาวเฉลี่ย 12.40 เซนติเมตร ขนาดโดยเฉลี่ย 60 ตัว/กิโลกรัม ขนาดของกุ้งแชบ๊วยที่จับได้จากเครื่องมืออวนลอยกุ้งสามชั้นจะมีความยาวเฉลี่ยมากกว่าขนาดความยาวเฉลี่ยของกุ้งเพศเมียที่โรงพัฒนาเข้าสู่ขั้นสมบูรณ์เพศที่ระดับร้อยละ 50 ที่มีความยาวเท่ากับ 14.6 เซนติเมตร (ทวีป, 2537) อวนลอยกุ้งสามชั้นจึงเป็นเครื่องมือประมงที่เหมาะสมในการทำการประมงกุ้งใหญ่ตามที่อัจฉรา (2536) ศึกษาไว้

ตารางที่ 4 องค์ประกอบขนาดของกุ้งทะเลจากอวนลอยกุ้งสามชั้น

ปี	ชนิดสัตว์น้ำ	ขนาดสัตว์น้ำ (ซม.)		
		พิสัย	ฐานนิยม	ค่าเฉลี่ย
พย.45 – กพ.46	กุ้งแชบ๊วย (<i>Penaeus merguensis</i>)	11.5-19.5	14.5	15.53
	กุ้งโอคัก (<i>Metapenaeus affinis</i>)	8.5-14.5	11.5	11.01
พย.46 – กพ.47	กุ้งแชบ๊วย	11.5-19.5	16.5	15.73
	กุ้งโอคัก	8.5-14.5	12.5	12.40

รูปที่ 2 การกระจายขนาดความยาวตลอดตัวกุ้งแชบ๊วยที่จับได้จากอวนลอยกุ้งสามชั้น

สรุปผลการติดตามผลกิจกรรม

การทำการประมงอวนลอยกุ้งสามชั้นของชาวประมงพื้นบ้านในตำบลปากคลองจะใช้สลับกับเครื่องมือประมงประเภทอื่น โดยฤดูกาลที่มีการใช้เครื่องมืออวนลอยกุ้งสามชั้นจะอยู่ในช่วงมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ หรือในช่วงเดือนตุลาคมถึงกุมภาพันธ์ของปีถัดไป แต่ช่วงที่มีการทำการประมงมากที่สุดจะเป็นเดือนธันวาคมและมกราคม อัตราการจับสัตว์น้ำของเครื่องมือจะลดลงจาก 6.91 กิโลกรัม/เที่ยวในปี 2545 เป็น 6.34 กิโลกรัม/เที่ยวในปี 2546 แต่องค์ประกอบสัตว์น้ำที่จับได้ในกลุ่มกุ้งทะเลกลับเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 51.81 ในปี 2545 เป็นร้อยละ 58.02 ในปี 2546 ทั้งนี้อาจเกิดจากการปล่อยพันธุ์กุ้งแชบ๊วยเสริมลงในแหล่งน้ำธรรมชาติทำให้มีการเพิ่มขึ้นของอัตราการจับกุ้งทะเล หากพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างอายุและความยาวของกุ้งแชบ๊วย พบว่าความยาวเฉลี่ยของกุ้งแชบ๊วยในปี 2546 ที่เท่ากับ 15.73 เซนติเมตรและค่าฐานนิยมเท่ากับ 16.50 เซนติเมตร จะเป็นกุ้งแชบ๊วยที่มีอายุประมาณ 8-9 เดือนซึ่งตรงกับช่วงอายุของกุ้งแชบ๊วยที่ปล่อยไปในเดือนมิถุนายน 2546 จำนวน 1,000,000 ตัว

ขนาดของกุ้งแชบ๊วยที่จับได้จากเครื่องมืออวนลอยกุ้งสามชั้น มีขนาดโตกว่าความยาวเฉลี่ยของกุ้งแชบ๊วยที่เริ่มพัฒนาเข้าสู่ขั้นสมบูรณ์เพศที่ 14.6 เซนติเมตร อวนลอยกุ้งสามชั้นจึงเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับการทำการประมงของชาวประมงพื้นบ้านเนื่องจากเป็นเครื่องมือที่ไม่ทำลายทรัพยากรสัตว์น้ำก่อนถึงวัยเจริญพันธุ์

อย่างไรก็ตาม การที่ได้ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในธรรมชาติยังต้องมีการเก็บข้อมูลต่อไปโดยเฉพาะในกลุ่มปูม้าและปลากะพงขาวซึ่งได้มีการปล่อยเสริมลงในธรรมชาติ รวมทั้งแหล่งอาศัยสัตว์ทะเลที่จัดสร้างแล้วเสร็จเมื่อเดือนมีนาคมที่ผ่านมา (พ.ศ. 2547) ซึ่งคงต้องอาศัยระยะเวลาในการติดตามผล จึงจำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือจากชาวประมงและแพปลาในการขอเก็บข้อมูลต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดโครงการฯ เพื่อที่จะประเมินว่ากิจกรรมที่ดำเนินการในพื้นที่โครงการฯ ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

กิจกรรมฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง

โครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งโดยชุมชน
อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

โดย

นายโรจนฤทธิ์ รุ่งเรือง

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง(ชุมพร)

กิจกรรมฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง แบ่ง 2 กิจกรรมย่อย

- ▶ การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ
- ▶ การจัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเล

เป้าหมายและผลการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ

พ.ศ.	จำนวนพันธุ์สัตว์น้ำที่ปล่อยสู่ธรรมชาติ	
	เป้าหมาย	ผล
2545	100,000	1,000,000
2546	100,000	2,240,300
2547	100,000	110,300
2548	100,000	
2549	100,000	
รวม	500,000	3,350,600

จำนวนพันธุ์สัตว์น้ำที่ดำเนินการปล่อยสู่ธรรมชาติ

วันเดือนปี	ชนิดสัตว์น้ำ	ขนาด	จำนวน	รวม
7 สิงหาคม 2545	กุ้งเขี้ยวทะเลอ่าวไทย	P 45	1,000,000	1,000,000
23 มิถุนายน 2546	กุ้งเขี้ยว	P 45	1,000,000	1,020,300
	ปลาทะพงขาว	1 นิ้ว	20,000	
	ปูม้า	มือ-แม่พันธุ์	300	
8 ธันวาคม 2546	กุ้งเขี้ยว	P 45	1,200,000	1,220,000
	ปลาทะพงขาว	1 นิ้ว	20,000	
30 มีนาคม 2547	ปลาทะพงขาว	1 นิ้ว	20,000	40,300
	ปูม้า	6 ขน.	20,000	
	ปูดำ	มือ-แม่พันธุ์	300	
10 สิงหาคม 2547	ปลาทะพงขาว	1 นิ้ว	80,000	70,000
	ปูม้า	6 ขน.	20,000	

ชนิดพันธุ์สัตว์น้ำที่ปล่อยสู่ธรรมชาติ

การจัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเล

	Lat.	Long.
แท่งที่ 1		
A.	10° 49' 00" N	99° 28' 51" E
B.	10° 49' 00" N	99° 29' 21" E
C.	10° 48' 30" N	99° 28' 42" E
D.	10° 48' 30" N	99° 28' 12" E
แท่งที่ 2		
A.	10° 48' 12" N	99° 28' 03" E
B.	10° 48' 12" N	99° 28' 18" E
C.	10° 47' 12" N	99° 27' 00" E
D.	10° 47' 12" N	99° 26' 45" E

พื้นที่ที่จัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเล

การติดตามผลการดำเนินงาน

เก็บรวบรวมใน 2 ลักษณะ คือ

- สัมภาษณ์ชาวประมงที่ใช้เครื่องมือประมงวนลอยกุ้งสามชั้นเพื่อทราบถึงแหล่งและฤดูกาลทำการประมง จำนวนและขนาดของเรือและเครื่องมือทำการประมง

สุ่มตัวอย่างกุ้งทะเลที่ได้จากเครื่องมือประมงวนลอยกุ้งสามชั้น ทำการคัดแยกชนิด, วัดขนาดความยาวตลอดตัว (TL) คือความยาวตั้งแต่ปลายศีรษะถึงปลายหาง หน่วยที่ใช้คือเซนติเมตร และชั่งน้ำหนัก

การติดตามผลการดำเนินงาน (ต่อ)

จัดการจับและองค์ประกอบชนิดกุ้งทะเลที่จับได้จาก
เครื่องมืออวนลอยกุ้งตามพื้นที่ตำบลปากคลอง

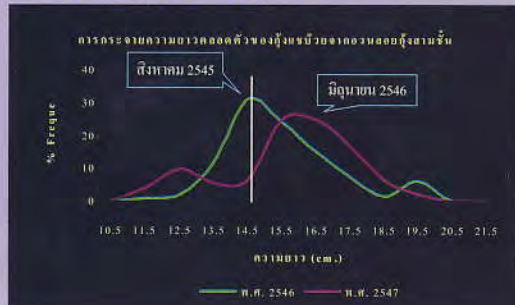
ชนิดสัตว์น้ำ	จัดการจับและ (ปีละครั้ง)		องค์ประกอบชนิด (ปีละครั้ง)	
	พ.ย. 45 - ก.พ. 46	พ.ย. 46 - ก.พ. 47	พ.ย. 45 - ก.พ. 46	พ.ย. 46 - ก.พ. 47
กุ้งทะเล	CPUE 3.34	CPUE 5.39	% 100.00	% 100.00
กุ้งเขี้ยว	2.92	4.58	77.63	84.97
กุ้งดอก	0.18	0.68	6.10	12.62
กุ้งอื่นๆ	0.48	0.13	16.27	2.41

การติดตามผลการดำเนินงาน (ต่อ)

องค์ประกอบขนาดของกุ้งทะเลจากอวนลอยกุ้งตามพื้นที่

ปี	ชนิดสัตว์น้ำ	ขนาดสัตว์น้ำ (ซม.)		
		พิสัย	ฐานนิยม	ค่าเฉลี่ย
พ.ย. 45 - ก.พ. 46	กุ้งเขี้ยว (<i>Penaeus merguensis</i>)	11.5-19.5	14.5	15.53
	กุ้งดอก (<i>Metapenaeus affinis</i>)	8.5-14.5	11.5	11.01
พ.ย. 46 - ก.พ. 47	กุ้งเขี้ยว	11.5-19.5	16.5	18.73
	กุ้งดอก	8.5-14.5	12.5	12.40

การติดตามผลการดำเนินงาน (ต่อ)

ภาพกิจกรรมที่ดำเนินการ

ภาพกิจกรรมที่ดำเนินการ (ต่อ)

สวัสดีครับ